

TEMA BROJA
Da li će izmjene
Zakona o zaštiti
konkurencije
uvesti evropska
pravila igre na
crnogorsko tržište

INTERVJU
Katja Geršak,
viša saradnica
ljubljskog
Instituta
za strateške
studije (ISS)

ANALIZA

Kako će se pristanak Crne
Gore na kontroverzni
Sporazum o "članu 98" sa SAD
odraziti na put prema EU

Evropski
informativni centar

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

GODIŠNJICA

Onaj ko je mislio da se poslije godinu dana može nešto značajnije promijeniti vjerovatno se razočarao kada je 21. maja obilježavana godišnjica obnove državne nezavisnosti Crne Gore. Crna Gora je ostala uglavnom ista – društvo u kojem grupa ljudi oko reizabranog predsjednika vladajuće Demokratske partije socijalista **Mila Đukanovića** veže i driješi, nastojeći da na ime svojih kompanija i fondova uknjiže sve što vrijedi, društvo sa spornim privatizacionim aranžmanima koje prate sumnje da štete nacionalnim interesima, ali koriste džepovima nekih iz vrha vlasti, društvo u kojem se ucjenjuju slobodni intelektualci i najistaknutiji reprezentivi civilnog društva kada počnu previše da pričaju, društvo u kojem pokušavaju da se drečavim bojama prefarbaju kompromitantne biografije čelnika vladajuće stranke... Ali upravo to je, pored toga što je vraćen dug svima koji su se od Božićnjeg ustanka 1919. na ovamo žrtvovali za svoju otadžbinu, za početak možda najveći benefit povratka nezavisne države. Teme koje skoro dvije decenije izjedaju najmlađu državu na svijetu konačno su izbile u prvi plan, neopterećene višim ciljem – državnim pitanjem, zbog kojeg je godinama vlastodršcima sve opraštano. Na dnevnom redu su životne teme od čijeg će ishoda zavistiti budućnost Crne Gore i nakon kojih će se znati da li će se ona zaista pridružiti modernim demokratskim državama vladavine prava ili takozvanim banana državama latinoameričkog tipa sa "huntom" koja sve kontrolise i kojoj je sve dozvoljeno, za koju važe jedni, a za obično pučanstvo drugi zakoni. S obzirom da je baš to došlo na dnevni red zahvaljujući prije svega nevladinim organizacijama i profesionalnim medijima, nada da će se Crna Gora kretati u pravom smjeru nije utopija. Za početak, osuđena je namjera da oni koji su bili bliski saradnici gospodara rata odjednom postanu humanisti. **N.R.**

POSILIJE SSP-A, CRNA GORA NA PRAGU OSTALIH VAŽNIH UGOVORA SA UNIJOM

Preko SEECP- a i Savjeta Evrope do EU?

Proces uključivanja Crne Gore u međunarodne i regionalne organizacije, godinu dana nakon referenduma o nezavisnosti, skoro je pri kraju. Crna Gora je 11. maja postala 47. članica Savjeta Evrope i 11. članica Procesu za saradnju jugoistočne Evrope.

Potpis ministra inostranih poslova **Milana Ročena** Statuta SE označio je formalan ulazak Crne Gore u najstariju i najbrojniju panevropsku organizaciju, nakon čega je ispred sjedišta te organizacije u Strazburu podignuta zastava Crne Gore i intonirana državna himna. Crnoj Gori će u Parlamentarnoj Skupštini SE pripasti tri mjesta.

Ulaskom u SE Crna Gora se obavezala da prihvata njene vrijednosti, standarde i principe koji se uglavnom odnose na poštovanje ljudskih prava.

Generalni sekretar Parlamentarne skupštine SE **Terry Davis**, rekao je da "Crna Gora i SE nijesu stranci" i izrazio uvjerenje da će se dobri odnosi nastaviti i da će Crna Gora kao nova članica doprinijeti jačanju i unapređenju zajedničkih vrijednosti. On je pozvao Crnu Goru da ratifikuje Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i druge dokumente.

Nazvavši pristupanje Crne Gore drugom "...velikom pobjedom na međunarodnom planu, poslije pobjede nad Mađarskom u fudbalu...", Davis je govor završio parafraziranjem rečenice koju u filmu "Casablanka" izgovara **Humphrey Bogart**: "Mislim da će ovo biti nastavak jednog lijepog prijateljstva".

Crna Gora, koja je kao dio državne zajednice SCG bila članica SE od 3. aprila 2003. g, prijavila se za članstvo kao samostalna država 6. juna prošle godine.

Parlamentarna skupština SE je Crnoj Gori odredila rokove za potpisivanje i ratifikaciju niza konvencija SE (radi usklađivanja sa standardima SE u različitim oblastima), kao i konkretne zakonske, finansijske i praktične korake koje treba da preduzme kao nova članica.

Da najmlađa država na svijetu postane punopravna članica Procesu za saradnju jugoistočne Evrope (SEECP), je-

dnoglasno je odlučeno na samitu šefova država i vlada SEECP-a u Zagrebu, uz prisustvo najviših predstavnika Evropske unije.

SEECP je regionalni forum, osnovan 1996. godine sa ciljem bližeg povezivanja zemalja jugoistočne Evrope (JIE). Prijem Crne Gore, koju je predstavljao premijer **Željko Šturanović**, poklopio se sa Odlukom o osnivanju Regionalnog savjeta za saradnju (RSS) koji će od EU preuzeti koordinaciju između zemalja regiona.

Faktički, one preuzimaju odgovornost jer će same preko Savjeta odlučivati kako će unapređivati političku stabilnost JIE, jačati ekonomsku saradnju, saradivati u oblasti borbe protiv kriminala, s tim što će imati podršku EU.

Kao jednu od prvih nagrada koja bi mogla uslijediti, predsjednik Evropske komisije **Jose Manuel Barosso** nagovijestio je ukidanje viza za državljane zemalja JIE, ističući da će se EK na to fokusirati, dok su predsjedavajuća EU njemačka kancelarka **Angela Merkel**, komesar za proširenje **Olli Rehn** i predsjednik Evropskog parlamenta **Hans Gert Poettering** poručili da su vrata EU otvorena za zemlje JIE.

Regionalni savjet za saradnju (sa sjedištem u Sarajevu) i prvi generalni sekretar, hrvatski diplomata **Hidom Biščevićem**, naslijediće Pakt stabilnosti za jugoistočnu Evropu do sredine 2008. godine, a efektivno treba da počne da radi do februara sljedeće godine.

Osim zemalja regiona, u SEECP-u su i članice EU – Grčka, Bugarska i Rumunija, kao i Turska.

N.R.

foto: VIJESTI

Piše: dr Thomas Schmitt

Što mi – Evropska unija i Njemačka kao predsjedavajuća članica – očekujemo da postignemo kroz razvojnu saradnju sa Crnom Gorom? Odgovor na to pitanje je lako dati. Želimo da vidimo Crnu Goru kao demokratsku, transparentnu, ekonomski naprednu zemlju koja se u svakom pogledu oslanja na stabilne strukture. Želimo da vidimo Crnu Goru kao neodvojivi dio ujedinjene Evrope. Želimo da osnove razvoja Crne Gore budu ekonomski, politički, sociološki i ekološki održive. Želimo, prije svega, da nestanu sve barijere koje još uvijek sprječavaju punu društvenu i ekonomsku saradnju između Crne Gore i ostatka Evrope, uključujući, naravno, i Njemačku. Modernizacija društva je uvijek dugoročan projekat. No, želio bih da naglasim da mi s optimizmom gledamo na sposobnost Crne Gore da postigne ove ciljeve. Vjerujemo da će Crna Gora na kraju biti uspješna priča.

Cilj nam je da se na nas ne gleda kao na još jednog uljeza sa strane. Želimo da pomognemo Crnoj Gori da uspostavi moderne, održive strukture koje će postati dio moderne Evrope. Vjerujemo da je to jedini način za Crnu Goru, kao i za ostale evropske države, da bi se sa uspjehom uhvatila u koštac sa savremenim, globalnim svijetom. Vjerujemo da je taj put od obostrane koristi, da je jednako u interesu i Crne Gore i Evrope.

Evropska unija ne dolazi tek tako u Crnu Goru. Crna Gora također želi da se približi Evropskoj uniji jer vjeruje da će joj ta saradnja kao i konačno članstvo biti od koristi. Crna Gora ima i želju i potrebu da usvoji profesionalne strukture iz Evropske unije koje su joj

POGLED IZ EVROPE

Privatne veze zamijenite modernim pravnim sistemom

neophodne da bi funkcionisala na uspješan i održiv način u modernom kontekstu globalizacije.

Cilj nam je da pomognemo crnogorskoj državi da zamijeni stara društvena pravila privatnih veza pravnom državom i univerzalnim pravilima. Stara pravila ne važe više u kontekstu modernih, evropskih uslova. To je ključno polje naše pomoći Crnoj Gori.

Na čitavom Balkanu, kao i u svim društvima koja se u tranziciji, postoji problem dvostrukih struktura: postoji vidljivi sistem koji sačinjavaju moderni zakoni i institucije i koji često nije u potpunosti usvojen od strane društva. Paralelno sa ovim sistemom, postoji skriveni sistem koji često dominira društvenim životom i koji počiva na tradicionalnim, ponekad izobličanim i kriminalnim strukturama i vrijednostima.

U Crnoj Gori su od posebnog značaja koncepti poput kumstva – veza – plemena, iza kojih se kriju anahronistične obaveze i dužnosti pojedinca.

Naš cilj je da ojačamo moderni sistem koji bi imao osnova u pravnoj državi, te da izmijenimo ponekad zastarjele vrijednosti tradicionalnog društva. U Crnoj Gori su od posebnog značaja koncepti poput kumstva – veza – plemena, iza kojih se kriju anahronistične obaveze i dužnosti pojedinca.

I u Njemačkoj postoje kumovi, ali su oni isključivo dio ličnog i vjerskog života. Oni nam ne pomažu da se obogatimo, ne igraju nikakvu ulogu u politici, a još manje u ekonomiji.

Što se tiče načina na koji želimo da dovedemo do ovih promjena, ja bih istakao tri prioriteta:

1. Izgradnja pravnih institucija,
2. Jačanje kapaciteta izvršne vlasti,
3. Rad na stvarnom prihvatanju legitimnosti ovih institucija i njihovih kompetencija u društvu.

Što se tiče posljednjeg cilja, crnogorska javnost mora da shvati da su zakoni u svačijem interesu i da ih ne treba sabotirati (na primjer, pokušajima da se pravila prevaziđu putem mita ili prijatni "vezama odozgo").

Gradani Crne Gore moraju i da shvate da je zaobilaznje pravila na duži rok štetno po čitavo društvo. To se odnosi kako na roditelje učenika koji se trude da svojoj djeci "kupe" bolje ocjene na ispiti, tako i na one koji na pijaci pokušavaju da prodaju loš kajmak. Svi moraju da shvate da su zakoni kojima se sprječavaju takve radnje i u njihovom interesu. Isto je i sa obavezom da se u vožnji koristi sigurnosni pojas. Ovo nijesu politička pitanja – ona se tiču organizacije države i modernih odnosa između države i društva. Drugim riječima, to su pitanja koja se dotiču vašeg svakodnevnog života.

Crna Gora je već uradila dosta toga na najosnovnijem nivou. Neophodne institucije manje – više postoje, kao i većina zakona koji su potrebni da bi jedna moderna država funkcionisala. Kao spoljašnji saradnici i donatori, mi ne želimo da dalje insistiramo na uspostavljanju institucija. Sada je na vas red da se time pozabavite, gdje god to nađete za shodno. Naše brige su drugačije – opasnost vidimo u zastarjelim, nedovoljno otvorenim i nepravednim strukturama donošenja odluka koje pokušavaju da se sakriju iza postojećih institucija i zakona, ukoliko se ništa dublje ne promijeni.

Zato se naš fokus u pogledu razvojne pomoći sve više kreće prema ciljevima broj dva i tri – ka izgradnji adekvatnih administrativnih i pravnih kapaciteta, a posebno ka razvoju javne svijesti unutar društva da se nove strukture moraju poštovati, jer Crna Gora želi da funkcioniše kao moderna, napredna i održiva država.

Autor je ambasador Republike Njemačke u Crnoj Gori.

DA LI ĆE IZMJENE ZAKONA O ZAŠTITI KONKURENCIJE UVESTI EVROPSKA PRAVILA IGRE NA CRNOGORSKO TRŽIŠTE

Piše: Vladan Žugić

Poslanici u crnogorskoj Skupštini bi trebalo da u nekoliko sljedećih dana raspravljaju o izmjenama Zakona o zaštiti konkurencije prema kojemu je, između ostalog, predviđeno formiranje uprave nadležne za zaštitu konkurencije, s tim što ostaje dilema da li će taj Zakon biti efektivno primjenjivan. Od kada je prvi put usvojen, prije godinu i po dana, nijedna kompanija nije kažnjena na osnovu tog Zakona. Sada je u potpunosti usaglašen sa normama EU za koje se očekuje da se počnu primjenjivati u praksi.

Zakon o zaštiti konkurencije je u Crnoj Gori usvojen u novembru 2005. godine, a počeo se primjenjivati 1. januara 2006. godine. Njime je utvrđeno da su sva pitanja iz oblasti zaštite konkurencije bila u nadležnosti tadašnjeg Ministarstva ekonomije, kasnije preimenovanog u Ministarstvo ekonomskog razvoja, a to je u suprotno sa standardima EU.

Zakonsko rješenje koje nije predviđalo da pitanje konkurencije bude u nadležnosti nezavisnog organa, između ostalog je koštalo Crnu Goru. Cijena je bila ta da je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju sa EU parafiran četiri mjeseca kasnije od planiranog roka. Evropska komisija je tražila da crnogorska vlast, kako je to definisano Euro-

Država (ne) udara na burazersku ekonomiju

pskim partnerstvom, "...ustanovi kompetentno tijelo sa punom operativnom nezavisnošću..." za praćenje politike konkurencije i "...obezbjedi odgovarajuća sredstva za njegovo funkcionisanje".

Politika konkurencije jedna je od najvažnijih i najuspješnijih zajedničkih politika u državama EU. Ona se koordinirano sprovodi kako na nivou EU, tako i u okviru nacionalnih zakonodavstava.

Njeni ciljevi su obezbjeđivanje otvorene tržišne privrede sa slobodnom konkurencijom i doprinos većoj zapošljenosti i privrednom rastu. Ograničenja konkurencije, između ostalog, mogu da nastanu dogovorenim cijenama između subjekata na tržištu, zloupotrebom dominantnog položaja ili državnim subvencijama.

Pod lupom briselske administracije zbog moguće povrede konkurencije, najčešće su kompanije koje se bave telekomunikacijama, energetikom i avio saobraćajem.

Nikola Kaluđerović

Ugovorima o osnivanju EZ zabranjeni su oni dogovori između preduzeća koji bi mogli umanjiti obim trgovine između država članica i spriječiti, ograničiti ili iskriviti konkurenciju unutar zajedničkog tržišta. Takođe, Ugovorima o EZ zabranjuje se svaka zloupotreba dominantne pozicije učesnika na tržištu. Pravilo EZ o konkurenciji dozvoljava izuzetke samo ako je riječ o obezbjeđivanju roba i uslu-

SMIJEŠNO MALE KAZNE

Damjanović je naveo da izmjenama Zakona o zaštiti konkurencije nije promijenjena kaznena politika, te da na snazi i dalje ostaju "...smiješno male i za namjerno kršenje Zakona, čak stimulativne novčane kazne.

Standard i praksa je da se novčane kazne iz oblasti narušavanja slobodne konkurencije, zbog ozbiljnosti djela koja parališu normalne privredne tokove, izriču kao procenti od godišnjeg poslovnog prihoda kompanije koja je prekršila Zakon, umjesto iznosa minimalnih zarada kako je to u slučaju crnogorskog Zakona", kazao je Damjanović.

Prema Zakonu o zaštiti konkurencije, najviše kazne za one koji u Crnoj Gori povrijede pravila konkurentnosti su od 10 do 15 hiljada eura.

ga od velikog javnog interesa.

Prema tim i kasnije razrađenim pravnim normama, Evropska komisija može na osnovu žalbe ili po službenoj dužnosti pokrenuti postupak provjere, a zatim i sankcionisati subjekte u slučaju povrede pravila

konkurencije. Kazne EK su pravno obavezujuće.

Crnogorski Zakon o zaštiti konkurencije je, osim činjenice da je umjesto nezavisnog tijela nadležnog za konkurenciju ta politika bila u nadležnosti Ministarstva ekonomije,

usklađen sa propisima EU.

Međutim, stručnjaci i opozicija prvenstveno zamjeraju Vladi RCG što odmah nije ugradila odredbu o nezavisnom tijelu kako bi se izbjegla packa briselske administracije i što se Zakon o zaštiti konkurencije praktično ne primjenjuje jer, prema raspoloživim informacijama, do sada nije kažnjen niti jedan privredni subjekt, odnosno učesnik na tržištu.

Pravni savjetnik u Montenegro biznis alijansi (MBA) **Nikola Kaluđerović** kaže da pored slobode prometa robe, kretanja lica, pružanja usluga i osnivanja preduzeća, sloboda kretanja kapitala i konkurencije predstavlja *condicio sine qua non* za svaku državu koja želi steći svojstvo člana EU.

"Zaključivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju sa EU, Crna Gora se jasno opredijelila za put ka EU, odnosno za ispunjenje svih obaveza koje je na tom zahtjevnom putu očekuju. Jedna od tih obaveza koje Crna Gora treba da ispoštuje je garancija slobodne konkurencije. U ostvarenju ove osnovne slobode na kojoj se temelji pravo EU, Zakon o zaštiti konkurencije je u skladu sa propisima EU. Kao takav, on predstavlja korektan pravni akt na koji, u materijalnom i formalnom smislu, MBA nije imala konkretnih primjedbi", kaže Kaluđerović.

Međutim, kada je u pitanju primjena ovog akta, ističe on, u startu su prekršene odredbe koje se odnose na rok za donošenje podzakonskih propisa za sprovođenje ovog Zakona.

"Može se postaviti pitanje koliko je puta u praksi nadležni organ za sprovođenje ovog Zakona rješenjem utvrdio da neki sporazum ili ugovor sprječava, ograničava ili narušava konkurenciju, odnosno koliko je do sada izrečeno novčanih kazni za prekršaje kojim se vrijeđaju propisi iz oblasti zaštite konkurencije. U MBA nemamo informacija da

FER USLOVI TEK KADA SE PODIJELE SVE KONCESIJE?

Damjanović kaže da i ovaj Vladin nevoljni prijedlog potvrđuje da ona čini ono što mora pod pritiskom Brisela, ali ne ono što može i treba.

"Samo jednim članom dotiče se 'organ uprave nadležan za zaštitu konkurencije', a praksa u uporednom zakonodavstvu je da se više od polovine zakona odnosi na način formiranja, djelokrug rada i ingerencije nezavisne institucije za zaštitu konkurencije, upravo zbog složenosti problematike i značaja koji ista ima u primjeni Zakona", navodi Damjanović.

On pretpostavlja da će, ako se usvoje ovakve izmjene Zakona o zaštiti konkurencije, taj akt kasnije morati ponovo mijenjati.

"Objašnjenje je sasvim jednostavno. Neko je u Vladi RCG možda zamislio da se završe još neke transakcije iz oblasti energetike, turizma, finansija i gazdovanja resursima, te da se dodijele još neke koncesije, pa da se onda konačno donese pravi Zakon, koji će 'podvući crtu'. Tada bi vjerovatno u Crnoj Gori nastupila fer tržišna utakmica, i to sa ekonomskim cijenama mnogih dobara i usluga, a građani bi, kao i do sada, snosili glavni teret i ove tranzicije 'od monopola do fer konkurencije'", kaže Damjanović.

Ni Kaluđerović nije zadovoljan ovakvim izmjenama Zakona.

"Najavljenim izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije, pored nekih kozmetičkih promjena, uvodi se novi organ Uprave za zaštitu konkurencije. Osnovni zadatak ovog organa biće sprovođenje politike zaštite konkurencije koju će donositi Ministarstvo za ekonomski razvoj. I pored ove činjenice, predviđa se nezavisnost rada ovog organa uprave u odnosu na nadležno ministarstvo. Naime, Ministarstvo neće imati ovlaštenje da u redovnom upravnom postupku preispituje odluke organa Uprave. Zalažući se za smanjenje javne potrošnje, MBA se istovremeno zalaže i za smanjenje administrativnog državnog aparata. U tom smislu, stav MBA je sasvim jasan. Međutim, ukoliko bi pomenuiti organ uprave zaista ispunio očekivanja i time doprinio uspostavljanju poslovnog ambijenta pogodnog za razvoj biznisa, u MBA ne bi imao kritičara, jer bi obezbjeđivao uspješnu primjenu ovog Zakona", kaže Kaluđerović.

Aleksandar Damjanović

foto VIJESTI

je takvo ijedno rješenje, odnosno odluka, donešeno. Ovo može navoditi na dva zaključka – da je na crnogorskom tržištu konkurencija potpuno zaštićena ili da Zakon o zaštiti konkurencije nije ostvario svoju punu primjenu, te da osim usvajanja Zakona, još uvijek nije dovoljno toga urađeno u pravcu zaštite prava konkurencije", kaže

Kaluđerović.

Funkcioner SNP-a **Aleksandar Damjanović** podsjeća da je ta partija u vrijeme donošenja Zakona o zaštiti konkurencije "...ukazivala i praktično molila..." parlamentarnu DPS–SDP većinu da se promijene ključne odredbe ovog akta koje nijesu u skladu sa evropskim standardima.

"To je naročito bilo važno za 'kičmu' ovog Zakona – uspostavljanje istinske nezavisne (naročito od izvršne vlasti) agencije za zaštitu konkurencije, kao i utvrđivanje visokih novčanih kazni kako bi se kažnjavalo svaki vid monopolskog ponašanja na tržištu. Tadašnjem poslaniku SNP-a Momčilu Vučetiću odgovoreno je da '...ne postoje precizni standardi i pravila...' i da '...nema sredstava za osnivanje agencije...', kako je u ime Vlade RCG ustvrdio pomoćnik ministra ekonomije Zoran Perišić", naveo je Damjanović.

Kako je, kaže Damjanović, ovaj Zakon primijenjen i kako se "nadležni organ", odnosno Ministarstvo ekonomije, "glumeći nezavisnu agenciju, borio protiv monopolista i monopola" na tržištu, upravo najbolje svjedoči izjava pomoćnika ministra ekonomije.

Damjanović je precizirao da je Perišić *Vijestima* 6. novembra 2006. godine saopštio da je za devet mjeseci bilans primjene Zakona o zaštiti konkurencije u Crnoj Gori "opomenuti taksisti i vlasnik autobuske stanice".

"Komentar bi bio suvišan da ovo nije paradigma crnogorske ekonomske zbilje i kvaziliberalne, a u stvari burazerske i kumovske ekonomije, gdje su glavni monopolisti taksisti, a tržišni monopolisti poput Telekoma, Montenegro-erlajnsa, Elektroprivrede, ili karteli iz finansijskog, građevinskog, uvozničkog i veleprodajnog sektora, su 'fer igrači' i promoteri slobodne konkurencije", zaključio je Damjanović.

VLADA BI DA I DALJE DRŽI SVE POD ŠAPOM

Izmjenama Zakona o zaštiti konkurencije precizirane su nadležnosti ministarstva i uprave nadležne za zaštitu konkurencije. Prema važećem Zakonu, sve te nadležnosti su bile pod Ministarstvom za ekonomski razvoj.

Međutim, izmjenama nije preciziran način izbora uprave, kao i oblik organizacije i način funkcionisanja ovog nezavisnog tijela.

U obrazloženju izmjena, čiji je predlagatelj Ministarstvo ekonomskog razvoja, navodi se da pravni poredak EU ne propisuje striktno oblik i način organizacije za zaštitu konkurencije, već nalaže opera-

tivnu nezavisnost, odgovarajuće kadrovske i finansijske resurse.

To se, navodi Ministarstvo ekonomskog razvoja, po predviđanjima EU može obezbijediti fiksnim mandatom starješine i sudskom provjerom odluka organa.

Prema obrazloženju ministarstva, u EU postoje različiti oblici organizacije i operativne nezavisnosti organa za zaštitu konkurencije.

U nekim zemljama (Francuska, Belgija, Velika Britanija...) nadležnosti ovog organa podijeljene su između više institucija, u Italiji postoji izuzetno visok nivo formalne autonomije ovog organa, dok su u Sloveniji (i djelimično Francuskoj) institucije za zaštitu konkurencije organizovane kao operativno nezavisno tijelo u okviru ministarstva.

Izvršno je da je intencija zakonodavca da uprava nadležna za zaštitu konkurencije u Crnoj Gori ostane u okviru ministarstva. Ministarstvo ekonomskog razvoja, prema izmjenama ovog Zakona, zaduženo je za politiku konkurencije i njeno sprovođenje, kao i za donošenje odgovarajućih propisa iz ove oblasti, dok uprava prati konkurenciju i analizira stanje na tržištu.

"Uprava preduzima mjere prema učesnicima i udruženjima učesnika za učinjene povrede konkurencije ili radi njihovog sprječavanja, prestanka već nastale povrede i otklanjanja štetnih posljedica po učesnike i potrošače", navodi se u izmjenama Zakona. Takođe, predviđeno je da su akti uprave "...konačni i protiv njih se može pokrenuti upravni spor...", kao i da "...nadležni organ ima svojstvo pravnog lica i da je u svom radu nezavisan".

Uprava nadležna za zaštitu konkurencije, prema izmjenama Zakona, osnivaće se u roku od 60 dana od dana njihovog stupanja na snagu.

Primjena ovog Zakona će zahtijevati sredstva od 48, 7 hiljada eura tokom ove i po 80, 6 hiljada eura u sljedeće dvije godine.

KAKO ĆE SE PRISTANAK CRNE GORE NA KONTROVERZNI SPORAZUM O "ČLANU 98" SA SAD ODRAZITI NA PUT PREMA EU

Podgorica gubi povjerenje?

Kada je evropski komesar za proširenje **Olli Rehn** poručio predsjedniku Vlade Republike Crne Gore **Željku Šturanoviću** da EU od njega očekuje pokretanje akcije da ne bude ratifikovan i da bude poništen Sporazum

Olli Rehn

Željko Šturanović

Milan Roćen

o "članu 98" sa Sjedinjenim američkim državama, ostao je dužan da odgovori što će se desiti ako Podgorica to ne uradi. Kako to Crna Gora neće učiniti, a to su kasnije nagovijestili potpredsjednica Vlade RCG za evropske integracije prof. dr **Gordana Đurović** i ministar odbrane **Boro Vučinić** izričući tvrdnju da će Vlada RCG objasniti Briselu da takav sporazum nikako ne dovodi u pitanje opredijeljenost Crne Gore za pridruživanje Evropskoj uniji.

Ako se ima u vidu da je i jedna članica Evropske unije – Rumunija, potpisnica kontroverznog sporazuma kojem se EU snažno protivi, nije realno da će Crna Gora trpjeti sankcije koje bi se mogle ogledati, recimo, u privremenoj suspenziji procesa potpisivanja i ratifikacije svježeg parafiranog Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) sa EU. Ali, i te kako se postavlja pitanje da li će taj proces, kao uopšte i saradnja sa EU koja se ogleda i u finansijskoj pomoći, biti usporena i otežana.

Ono što je za sada očigledno je da je Podgorica u očima EU preko noći stekla status nepouzdanog partnera i da je izgubila povjerenje koje je, kako je objavljivala Đurovićka, stekla ispunjavanjem svih obaveza koja je obećala Briselu.

Tako se moglo protumačiti Rehnovo obraćanje kolegama iz američke administracije: "Imamo odličnu saradnju sa SAD-om na zapadnom Balkanu – u najboljem duhu evroatlantskih integracija i želim da naši američki prijatelji ne dovode naše zemlje kandidate, odnosno moguće kandidate, u teške situacije zato što znaju da takvi sporazumi nijesu u skladu sa načelima EU i nijesu prihvatljivi za zemlje kandidate", kazao je Rehn na završnoj

konferenciji za medije Samita lidera jugoistočne Evrope u Zagrebu.

Drugim riječima – Crna Gora vodi nekonzistentnu spoljnu politiku ili prostije – ne može joj se vjerovati.

Odgovarajući na pitanje da li će takav sporazum uticati na evropski put Crne Gore, Rehn je rekao da EU očekuje da zemlje kandidati i potencijalni kandidati za članstvo u EU izbjegnu takve sporazume koji uzrokuju probleme u vezi sa Međunarodnim krivičnim sudom (MKS).

"EU se temelji na vladavini prava, na poštovanju pravde i ljudskih prava. Mi naglašavamo važnost MKS-a, kao i drugih međunarodnih sudova, poput Haškog tribunala za bivšu Jugoslaviju. To su tijela UN", poručio je Rehn.

Sporni sporazum sa SAD – "član 98" podrazumijeva obavezu Podgorice da ne izručuje Međunarodnom krivičnom sudu američke državljane koji bi eventualno bili optuženi za ratne zločine, zločine protiv čovječnosti ili genocid.

Sporazum koji je Crna Gora razmjenom diplomatskih nota sklopila sa SAD-om u aprilu 2007. godine, suprotan je zvaničnom stavu EU iz septembra 2002. godine. Tada usvojeni "Vodeći principi" Savjeta ministara za sklapanje sporazuma sa SAD-om isključuju mogućnost da od nadležnosti MKS-a budu izuzeti državljani članice suda.

EU je u prošlogodišnjim izvještajima kritikovala Albaniju, Makedoniju i BiH, zbog potpisivanja ovakvih sporazuma sa SAD-om, iako oni ne predviđaju recipročnost neizručivanja.

Potpisivanjem 104 ovakva sporazuma, uglavnom sa zemljama trećeg svijeta,

Vašington pokušava da izbjegne nadležnost MKS-a, pravdajući se mogućim "politički motivisanim optužnicama". Samo pet evropskih zemalja je potpisalo ovaj sporazum (prema nezvaničnim listama), a samo Rumunija od članica

EU. Slovenija je odbila da potpiše "član 98" iako su je zvaničnici SAD-a tokom 2003. godine otvoreno ucjenjivali prijemom u NATO, a njegova punopravna članica je postala 2004. godine. Ni Hrvatska nema ovaj sporazum sa SAD-om, a gotovo je sigurno da će sljedeće godine dobiti poziv za pristupanje NATO-u.

Vlada RCG, koja se našla u procjepu između različitih stavova Brisela i Vašingtona o prvom stalnom sudu Ujedinjenih nacija za ratne zločine i svoje deklarisanje želje da se pridruži i EU i NATO, procijenila je da joj je u ovom momentu važnija bliža saradnja sa SAD-om. Najave obuke crnogorskih oficira i vojnika u SAD, saradnja Vojske Crne Gore sa nacionalnom gardom američke države Mejn, tehnička i finansijska pomoć SAD-a za reformu vojske i politička podrška Vašingtona za brže napredovanje ka NATO-u, vjerovatno su bili motiv Šturanovićevom kabinetu da ovaj put okrene leđa Briselu. Pitanje je samo da li je neko računao što se može izgubiti sa druge strane i da li je reforma vojske važnija od reforme državne uprave, podizanja nivoa administrativnih kapaciteta i uklanjanja barijera sa članicama EU.

Vjerovatno u Vladi RCG misle da nije čim su Sporazum sa SAD sklopili u tajnosti, razmjenom diplomatskih nota 19. aprila ove godine. Ministar inostranih poslova **Milan Roćen** ovakav svoj potez ipak nije uspio da sakrije od javnosti, ali je uspio da, kao šef crnogorske diplomatije, stavi Crnu Goru u još inferiorniji položaj tokom dalje komunikacije sa Briselom.

N. RUDOVIĆ

KATJA GERŠAK, VIŠA SARADNICA LJUBLJANSKOG INSTITUTA ZA STRATEŠKE STUDIJE (ISS)

Morate biti dinamični i inovativni da bi zavrjedili pažnju Unije

S obzirom na bogato iskustvo i akumulirano znanje koje su nove članice EU, a među njima i Slovenija, stekle u procesu pristupanja EU i NATO-u, Crna Gora neće sama morati da iznalazi put pipajući u mraku, kaže u intervjuu za *EIC Bilten* Katja Geršak, viša saradnica ljubljanskog Instituta za strateške studije (ISS).

Ona je najavila da ISS planira da pruži neophodnu pomoć Crnoj Gori na njenom putu integracije u evroatlanske strukture.

"Namjera nam je da kroz saradnju sa lokalnim partnerima prenesemo dosadašnja iskustva kako bi se što lakše pronašla i primijenila odgovarajuća rješenja za probleme sa kojima se Crna Gora trenutno suočava", kazala je Geršakova.

● **Da li ste zadovoljni postignutim prilikom nedavne radne posjete Crnoj Gori? Što je bio cilj te posjete i da li ima konkretnih rezultata?**

Veoma mi je drago što mogu da kažem da je posjeta bila uspješna i da se nakon izvjesnog broja zanimljivih i dinamičnih rasprava nadamo daljem širenju saradnje sa Crnom Gorom. Naš je cilj bio da predstavimo neke ideje, ali prije svega da saslušamo druge i odredimo prioritete, potrebe i izazove u zemlji sa kojima bi se mogla uhvatiti u koštac kroz razna partnerstva i projekte.

● **Kako ocjenjujete evropsku perspektivu Crne Gore i drugih zemalja Balkana?**

Za EU je integracija balkanskih zemalja u velikoj mjeri dio du-

goročnih planova, što znači da su sve rasprave u tom smislu uglavnom konstruktivne i da odražavaju izvjesnu sigurnost u konačan rezultat. Mali je broj onih koji bi se protivili integraciji Balkana u evroatlanske strukture. U tom smislu, sve one nesuglasice i podjele koje su prisutne u svakoj raspravi o članstvu Turske, ovdje ne postoje. Pitanje pristupanja se uglavnom svodi na neophodnost primjene reformi kako bi se ispunili zahtjevi EU i ispoštovao vremenski okvir u kome bi taj proces trebao biti završen.

● **Po Vama, koliki je taj vremenski okvir?**

Prije svega, mislim da je on veoma važan. Brige u EU oko internih problema i glasovi koji zagovaraju "usporeno pristupanje" nijesu konstruktivan pristup. Pristupanje se sigurno neće dogoditi preko noći, ali je zato reforme neophodno početi odmah.

Sa druge strane, rijetki su oni koji se osvrnu i na napore koje EU čini da bi izašla u susret zemljama Balkana. Nažalost, iako inicijative i napredak u regionu imaju jako dobar prijem, EU se sve manje trudi oko integracije ovog regiona. Sa jedne strane, EU mora da rješava sopstvene probleme i podjele oko struktura, ustava i dalje integracije, a na drugoj strani su i svi spoljašnji izazovi poput Avganistana i Iraka, energetske bezbjednosti, održivog razvoja i socijalnih pitanja...

● **Hoćete li da kažete da se zemlje jugoistočne Evrope moraju naoružati strpljenjem?**

Hoću da kažem da se Crna Gora i ostale zemlje u regionu moraju takmičiti kako bi stigle na vrh sve duže liste EU prioriteta. Uz to postoji i osjećaj nestrpljenja, a ponekad i razočaranja u starim zemljama članicama u odnosu na pridošlice. U tim zemljama su poli-

AKO HOĆETE KAPACITETE, PRIVUCITE MLADE KADROVE

● U svim izvještajima EK se ističe nedostatak administrativnih kapaciteta kao jedan od glavnih problema u Crnoj Gori. Što biste Vi predložili za rješenje tog problema?

Izgradnja administrativnih kapaciteta zahtijeva vrijeme, resurse i dobro osmišljen plan. Sama organizacija je od velikog značaja u ispunjavanju administrativnih i upravnih dužnosti. Jasna pravila, procedure i transparentna podjela rada su od ključne važnosti za stvaranje funkcionalnih institucija.

NVO i druge organizacije mogu imati veoma važnu ulogu u pružanju podrške razvoju neophodnih vladinih programa, izgradnji kapaciteta i davanju savjeta. Zato je bitno stvoriti pretpostavke za institucionalnu saradnju takvih organizacija i ostalih predstavnika civilnog društva u procesu izgradnje administrativnih kapaciteta.

Ključ institucionalnog razvoja leži u privlačenju mladih kadrova kojima treba omogućiti posao ili stažiranje negdje gdje bi mogli znatno doprinijeti ovom procesu. Izgradnja administrativnih kapaciteta kroz uključivanje mladih ljudi je na duže staze najefikasnija održiva politika.

tičke promjene i javno mnjenje pridonijeli rastućem euroskepticizmu koji se ogleda i u politikama vlada ovih država.

Iako takva viđenja nijesu premet sveopšteg konsenzusa, ona ipak doprinose opštem zamoru i smanjuju apetit za još jednu rundu proširenja.

Kao i u prethodnim slučajevima, stari argumenti koji idu u prilog proširenju – od sigurnosti do političkih i ekonomskih prednosti – još uvijek važe. Međutim, u odnosu na nekoliko godina unazad, danas se oni čine sve manje ubjedljivim. Ista stara pjesma zna da umori, čak i ako se radi o "klasiku". Da bi se zemlja kandidat istakla i podigla svoju vrijednost u očima EU, neophodno je da se pokaže kao dinamična, inovativna i vrijedna pažnje. Crna Gora ima tu prednost što je mala, što doprinosi "okretnosti" i brzini primjene politika i projekata.

● Što bi Crna Gora mogla naučiti od Slovenije?

Crna Gora može mnogo da nauči od svake zemlje koja je već prošla ovaj put, procjenjujući gdje su one bile uspješne, a gdje manje uspješne u procesu tranzicije i pris-

tupanja.

Što se Slovenije tiče, osvrnula bih se samo na dva bitna aspekta njenog integracionog puta: unutrašnju političku situaciju i tehničke zahtjeve.

Projekat članstva u EU je uživao punu podršku svih važnijih političkih partija, opozicije i javnosti u Sloveniji. Taj konsenzus je uvijek iznova morao biti potvrđen u parlamentu kojem se redovno podnosio na razmatranje svaki korak u procesu pregovora, kao i izvještaji EU o napretku Slovenije. Parlament je bio i ključni akter u formulisanju i usvajanju pregovaračkih pozicija.

Neka su poglavlja bila posebno zahtjevna, nalažući često bolna prilagođavanja. Samo je čvrst unutrašnji konsenzus u pogledu puta ka EU osigurao da primjena najtežih reformi ne dovede do podjela i manipulacija na domaćoj političkoj sceni. Sve su partije, kao i šira politička javnost, dokazale spremnost da prihvate dio tereta tranzicije što se i odrazilo na veoma visok nivo podrške ulasku u EU tokom čitavog procesa.

Vjerujem da bi sličan nivo političkog konsenzusa u Crnoj Gori

mogao olakšati proces tranzicije.

Iskustva oko ispunjavanja tehničkih zahtjeva u različitim fazama procesa pristupanja Slovenije bi mogla biti posebno korisna Crnoj Gori. Tu bi se moglo naći sve od praktičnih savjeta oko sastava pregovaračkih timova do transfera znanja i iskustava u pogledu snaga i slabosti određenih pristupa, taktika i pregovaračkih pozicija.

● Kako vidite budućnost EU pošto njeni lideri trenutno pokušavaju da utvrde kako da sprovedu institucionalnu reorganizaciju, odnosno da se dogovore hoće li i kako usvajati prvi Ustav EU?

Nije realno očekivati jednoglasno prihvatanje Ustava na narednom samitu u junu. Članice EU su još daleko od postizanja konsenzusa oko glavnih pitanja, posebno u pogledu glasačkog sistema i prava na veto. Čini se da će te dvije tačke biti ključni predmet rasprave na dolazećem samitu. Umjesto usvajanja novog ustavnog ugovora, vjerovatnije je da će se zemlje članice složiti oko amandmana na postojeće ugovore.

Proces unutrašnjih reformi u EU utiče na proširenje i tako će biti i dalje.

Rezultati referenduma u Francuskoj i Holandiji su natjerali EU da pribjegne strožijoj strategiji proširenja. Pristupanje za sada ne zavisi isključivo od uspjeha u ispunjavanju zahtjeva, već i od spoljašnjih faktora koji su van kontrole zemalja kandidata. Opšte "hlađenje" javnog mnjenja u EU prema proširenju, uz mogućnost raspisivanja referenduma kako bi se odobrilo pristupanje novih članica, svakako će uticati na proširenje. EU je možda spremna da se "pozabavi" pravilima kako bi primila Hrvatsku, ali će u tom slučaju najvjerovatnije insistirati na detaljnoj reviziji ugovora prije no što se vrati na pitanje daljeg proširenja.

N. RUDOVIĆ

Medalje i žabe

Piše: Brano Mandić

Država Crna Gora je počela da "lagi" i prikriva istinu. Prvo je potpisala sporazum, a nije se povjerila "sinovima svog stijenja" – svim onim poreskim obveznicima koji su je reanimirali svojim glasovima prije tačno godinu dana. Onda, godinu nakon referenduma, jedne majske večeri, najmlađa država na svijetu uzima oblik policajca. Šeretski nakrivljuje kapu ispred vile Gorica i kesi se novinarima...

Kada shvatite da je mitropolit **Mihailo** baš tamo na tajnom sastanku sa predsjednikom Republike, a da vas uniformisano osoblje državne rezidencije obmanjuje kao zadnjeg jadnika i vucibatinu; da mitropolit i najvjerovatnije predsjednik izlaze na stražnji izlaz kao švaleri – onda je to dobar razlog da se iste večeri uništite od kakvog alkoholnog (visokoprocenatnog) pića. Taman kao muž koji dođe kući ranije nego je trebalo i vidi pored žene jedno svešteno lice i jednog ljubaznog čovjeka.

Ako ste pri tome američki državljani osumnjičeni za silovanje, mučenje, čerečenje i paljenje po Iraku, za pijanku preporučujemo Miločer, mjesto mirno, sa pitomim ljudima i dobrim vinom. Nikako ne slati američke heroje na sjever Republike, jer tamo sve mami da se veteran kakvog pokolja oda Rambo sindromu i sa Sinjajevine ponad Mojkovca novim mobilnim telefonom i jednokratnom pripejd karticom, počne redom da maltretira. Tajna medicina bijelog čovjeka nazvana poziv specijalom, ta nerješiva enigma za policiju Crne Gore, moćno je oružje u rukama vještog operativca. O svemu je tome mudri

ministar **Roćen** valjda razmišljao kada je potpisao Sporazum o članu 98, ali je (tipično za velike domoljube) riješio da javnost liši bespotrebnih trauma. Još jednom se pokazalo da iza dinarske fizionomije i gustih crnogorskih mustaća kuca srce osjećajnih ljudi. Amen.

Na drugoj strani, ledeno konzicni **Olli Rehn** traži da se ne igramo vojnih aranžmana sa Amerikom. Roćen, manirom iskusnog kabinetskog tigra, sutradan potpisuje ugovor sa oružanim snagama Evropske unije. Lukavstvo je višestruko: ukoliko Evropa ima novca za remont tenkova, onda neka ih slobodno pusti da se truckaju po našim nadaleko dičnim putevima. (Šta očekivati od zemlje kojoj se najčuvenija grupa zove Makadam?)

To što evropska vojska može i avionima preko našeg vazdušnog prostora, to može da se oprost, posebno ako budu toliko ljubazni i u kabini prime kubanu **Veselina Barovića**, vrlo uticajnog biznismena, tako reći moćnog. Da ne kažemo da se isti pita u ovoj zemlji, jer to ne možemo znati dok god država krije i zvanične sporazume i sastanke, a kamoli glasove iz offa i mrmljanja ispod brkova. A to što se Barović vozio i pućkao krdžu u pilotskoj odaji Montenegro Airlines-a na nekoliko hiljada stopa od majke mu zemlje i što mu je vjerovatno društvo pravio potpredsjednik Skupštine **Stijepović**, to je samo još jedna naslovna strana crnogorskih novina. I simpatična metafora sa kojih visina nastupaju ugledne poslovode bliski vrhuški DPS-a. Prekrasnog DPS-a koji, o užasa, jednoglasno izabira svog gurua već deset godina. Guru je u međuvremenu podigao kredit i trenutno zida jedan univerzitet.

Poručuje građanima da kupe loz ako hoće da se preko noći obogate. Šali se... Ide u Budvu da sa ratnim društom primi nagradu za mir. Onog trenutka kada **Đukanović** i **Marović** prime tu nagradu, svi građani Crne Gore trebalo bi da zaustave dah i ne dišu dvadesetak minuta. Jer, masakr istine jeste nalik kolektivnom suicidu.

Ratni huškači su ratni huškači, makar u ovoj kolumni. Ako javnost nema snage da podigne na lente Internacionalne lige humanista, da se prisjeti tupih policijskih udaraca čizmom u živo meso, pijanih rezervista sa Milovim i Momovim slikama, ako je sve to osuđeno da ga retušira jedna sarajevska NVO – onda ni ovi plotuni večeras nemaju više nikakve veze sa paljbom na Dubrovačke zidine.

Da, upravo u ovom trenutku, odjekuje sa Gorice. Naredio predsjednik počasnu paljbu u čast države. Tačno je 20 časova 20. maja 2007. godine, kada čovjeku padne na pamet da **Srdan Vojičić** nije dobio počasnu paljbu. To može da poremeti svečarski karakter ove večeri crnogorskih pjesama i Slaven – Knez – Ović – štimunga.

Na Cetinju, u linčovskoj koreografiji, Vujanović govori o mediteranskom duhu Crne Gore dok u Plavu ljudi primaju 150 eura mjesečno. Associated Press analizira na godišnjici: Crna Gora je regionalni lider jaza između siromašnih i

bogatih.

I onda dođe uglednik u liku i djelu **Zekerijaha Smajića** da kaže kako su novine crnogorske tabloidi. Pobogu, nijesu 9. maja objavile da je 9. maj Dan Evrope. Smajić je zamjerio i što nije pisano o izvjesnom **Shumanu**, valjda čovjeku koji je ontološki presudan za evropsko ujedinjenje. Kako to onda da se umjesto omaža velikim evropljanima na naslovnici *Vijesti* upozorava na organizovani kriminal. To pita Smajić koji će, kako je najavljeno, rame uz rame sa političkim liderima u Budvu po nagradu. A da bi se ispoštovao i domaćin, jedna medalja ide i gradonačelniku **Rajku Kuljači**.

Medalje bi trebalo dati, na koncu, i poslanicima Srpske liste, dičnim opozicionarima koji zadahom devedesetih duvaju u jedra vlasti što ih je stvorila. Halucinirati o velikoj Srbiji i ponovnom ujedinjenju u jednu veliku balkansku silu, to je dirljivo, osim što je dosadno i

neodgovorno. Čovjeku bi stvarno teško bilo odgovoriti na pitanje da li bi radije da je ministar finansija ili borac za prava Srba u Crnoj Gori. Baratati državnim novcem ili nacionalnom traumom, što je ljepše od ta dva lagodna poziva. Biti profesor, policajac ili novinar baš i nije isplativo u zemljama tranzicije. Jedina šansa je da se čovjek uhvati za neki viši cilj, pa makar on bio i maglovita vizija obećane Evrope, da podigne kredit i kupi pristojan auto komšiji u inat.

Duž nekih evropskih autoputeva, kunu se blagosloveni vizom, postoje bankine od živice koje služe kao brana od žaba. Kada jurite 180 na sat i ta je mala životinja dovoljna da vam prevrne auto. To bi trebalo da znači da crnogorski napredak u posljednjih godinu dana, a čini mi se da svi mislimo samo na berzu, može da omete kakva trivijalnost. Dakle, oprezno o praznicima, još je ovo zemlja u

kojoj se pakleno primitivni ljudi lako lansiraju u institucije. Još je to sistem mutnih savjetnika, kreketavih, preobučenih bandita, ucjenjivača. Lijepo bi bilo da se što više mladih svojim talentom dokažu negdje drugo, gdje im do uvredljivosti neće ispirati mozak poskočicama i herojskim tiradama. Stvarno je bruka još slušati o patriotizmu, zazivati duše pračedovske, kičersati jednu prostu činjenicu da imaš međunarodni subjektivitet. Istina, bilo je malo melodrame dok se država porađala, slatke sporadične pljuvačine, ali došlo je krajnje vrijeme da se čovjek u brk nasimije raznim trgovcima koji diluju ono za bubrege. Ako želite da znate što je ono, otvorite "Grobnicu za Borisa Davidovića" i pročitajte koja je posljednja riječ velikog romana. Baš ta Kišova riječ fali ovdje.

Autor je novinar dnevnog lista "Vijesti"

NAKON 50 GODINA OD FORMIRANJA PRVIH EVROPSKIH ZAJEDNICA, EVROPSKA UNIJA BIRA PUT KOJIM CE IĆI

Piše: Ivan Jovetić

Od Rima do Berlina, od 1957. do 2007. ideja evropskog ujedinjenja nastavlja se relativno uspješno. Evropi je bio neophodan period mira koji, sasvim je sigurno, povećava izgleda za razvoj i prosperitet. Međutim, donekle zabrinjava činjenica da su ekonomski ciljevi bili i ostali samo instrument zadovoljenja političkih ciljeva. Na primjeru EFTA-e se može jasno vidjeti da su isključivo ekonomski razlozi za integraciju bili uspješniji od isključivo političkih. Upravo je EFTA ostvarila mnogo veće bogatstvo za svoje građane nego EEZ ili kasnije EU.

Shodno vječitom prvijenstvu političkih ciljeva i razloga, čak i zemlje osnivači će napustiti EFTA-u i prikloniti se EEZ. Opravdanost razloga neka danas tumače građani tih zemalja. Ipak, EEZ (a kasnije i EU) jeste donijela prosperitet svojim državama članicama, ali je u poređenju sa EFTA-om bila manje uspješna. Prema izvještaju OECD-a, BDP po glavi stanovnika Islanda, Norveške, Lihtenštajna i Švajcarske je bio veći nego EU15, a posebno je bio veći nego EU25. O poređenju sa EU27, nema potrebe ni govoriti.

Socijalni model vatru gasi benzinom

Upravo je ovdje i "kamen spoticanja" Unije, onaj političke prirode. Porast birokratskog sloja, povećanje stepena kontrole i razni vidovi intervencija koštaju, a ne vide se široki rezultati.

Uprkos poređenju sa nekim alternativnim modelima, moramo priznati da je EU u prvih 50 godina ispunila svoj cilj. Evropa vjerovatno nikada nije imala 50 godina trajnog mira. Naravno, u okviru svog "uređenog" dijela. Ipak, ovdje se može prigovoriti da je većim dijelom NATO svojim prisustvom obezbijedio mir, ali se ne smije zaboraviti da u svakom, pa i "najgorem" slučaju, i EU ima zasluga na ovom polju. To nikako ne znači da je ona ispunila svoju istorijsku misiju i da joj ne pri-

jete neke institucionalne i mrežne kataklizme. Iako to jeste jedan od potencijalnih ishoda na koje treba obratiti naročitu pažnju, međusobne relacije evropskih država su prilično jake što stvara pretpostavku da je nemoguć takav scenario.

No, ključna pitanja budućnosti EU jesu kako dalje, ali i što je svrha Unije. Londonski *Economist* je razmatranje na ovu temu podijelio na tabore egzistencijalista i instrumentalista. Prvi se vraćaju korijenima i Evropi "opšteg dobra" i sprječavanja ratnog sukoba. Ipak, oni griješe u svojim pozivima ka sve bližoj i više povezanoj Uniji jer to pretpostavlja jačanje uticaja, a sprječavanje ratnih sukoba je već ostvaren cilj. Drugi su za "Evropu rezultata". Iako je taj cilj

LIBERALNI MODEL JE ZA MALU ALI JAKU DRŽAVU

Prihvatanje irskog modela će biti veoma teška misija. EU je stvorena kao protekcionistička tvorevina, a tome u prilog idu i političke tradicije država članica. Francuska i Njemačka su od **Colberta**, odnosno **Erharda**, intervencionistički orijentisane, nasuprot Britanije koja liberalne korijene vodi od **Adama Smitha** pa sve do **Margaret Thatcher**. Ponašanje EU ima posljedice kako na građane Unije, tako i na treće zemlje.

Liberalni model podrazumijeva malu, ali jaku državu, jaku u malom spektru politika. Pored toga, podrazumijeva i veoma precizno ciljanu socijalnu politiku koja obuhvata nemoćne. Pretpostavka je da se u okviru EU završi proces formiranja jedinstvenog tržišta, da se EU više okrene zoni slobodne trgovine i da dozvoli konkurenciju među državama članicama. Sve to smanjuje moć administracije i pitanje je da li je Brisel spreman da se toga odrekne? Individualizam je ključ koji nedostaje Uniji – da kao građanin EU mogu da (osim proizvoda) biram i državu na osnovu konkurentnosti njenih politika. Ukoliko se to desi, to će predstavljati najveću prednost koju Crna Gora može imati od članstva u EU.

opravdan, zastupnici ovog tabora možda previše šire dijapazon politika za čije rezultate je EU odgovorna. Kad malo bolje pogledamo, vidimo da se i oni se vraćaju korijenima. I sam **Monet** je mislio da će podrška Uniji rasti sa povećanjem tehničke saradnje. Pojedina istraživanja pokazuju da obični ljudi osjećaju da EU više ne predstavlja njih, već da je samo konglomerat institucija i propisa. Upravo suprotno, EU treba da oslobodi prostor individui.

Koji su to rezultati koje EU mora da ispunjava? Mnogi će odgovoriti da su to Ustav, proširenje evropske zajednice, veći budžet, novi instrumenti poput Globalisation Adjustment Fund... Lično nijesam siguran da je to baš tako. Osnovni cilj koji EU mora da ispuni je dalji rast i razvoj, nova radna mjesta, nove mogućnosti za profit. Shodno tome, mislim da je mnogo važnije pitanje koji je sadržaj novog Ustava; da li se njime namjerava prenijeti još više politika u domen odgovornosti Unije ili će se neke od njih vratiti u nadležnost država članica? Lično sam za drugu varijantu jer ona omogućava Hayekovu federalnu Evropu i konkurenciju ekonomskih politika. S druge strane, vjerujem da će briselska aristokratija izabrati prvu. Na kraju, zašto gubiti posao?

Svrha Unije je da kreira bogatstvo za svoje građane, a samim tim i za države članice. Smatram da je to jedino moguće ukoliko EU zaista bude zona slobodne trgovine, kao i ukoliko države članice mogu sklapati samostalne ugovore sa trećim zemljama. Ključni izazov za EU budućnosti jeste da osmisli što ponuditi građanima država članica? U prvih pedeset godina je to bio mir, uz koji je došlo i do određenog prosperiteta, dok u budućnosti (s obzirom da je mir postignut) to mora biti isključivo prosperitet jer njega još uvijek nedostaje.

Danas u EU postoji veliki prob-

Pojedina istraživanja pokazuju da obični ljudi osjećaju da EU više ne predstavlja njih već da je samo konglomerat institucija i propisa. Upravo suprotno, EU treba da oslobodi prostor individui.

lem koji je u osnovi jedna velika zabluda. Riječ o izboru institucionalnog modela ili sukobu liberalnog i socijalnog pristupa. Glavni predstavnik ovog drugog je Francuska koja insistira da se treba ugledati na nordijski socijalni model koji bi trebao da riješi ekonomske probleme Francuske. To otprilike izgleda kao da vatru gasite pomoću benzina. Zemlje Skandinavije su već dugo prepoznate kao one na čiji se model treba ugledati pri izgradnji socijalne države blagostanja. Zagovornici tog modela previdaju rezultate koje je on ostvario u Skandinaviji. Primjera radi, Švedska je 1975. bila na četvrtom mjestu liste najbogatijih nacija, a danas je na četrnaestom mjestu uz tendenciju daljeg pada. Od 1990. Švedska, Finska i Danska su rasle 2%, 1.8% i 2,1% dok je prosjek OECD-a bio 2,6%. Nasuprot tome, imamo prvi model koji je u Irskoj dao rezultate na koje se treba ugledati. Iste 1975. Irska je bila na dvadeset drugom mjestu liste najbogatijih nacija i predstavljala je ekonomski potpuno

"uspavano" područje. Danas je Irska na četvrtom mjestu i ima tendenciju daljeg napredovanja na listi. Pored toga, od 1990. Irska ekonomija je rasla po stopama od 6,6%, pa i 10%. Zemlje Skandinavije su, pored ekonomskih, počele pokazivati i poražavajuće socijalne performanse, upravo ono po čemu su bile poznate. Percepcija je da ovakav socijalni model daje bolje rezultate uprkos lošim ekonomskim performansama. Ipak, iskustvo govori drugačije. U švedskoj je kvalitet javnih usluga opao, uprkos velikom poreskom opterećenju.

Realnost je da visoki porezi (u cilju pomoći ugroženim grupama) ograničavaju napredak i da u dugom roku u potpunosti smanjuju javnu potrošnju u apsolutnim iznosima. Nasuprot tome, Irska je smanjila javnu potrošnju uz liberalizaciju fiskalne politike. Rezultat je bio procentualno manji udio javnih usluga u javnoj potrošnji, dok je u Irskoj njihov trošak u apsolutnim iznosima rastao skoro 2,5 puta brže nego u ostatku Evrope. Logika je da manja javna potrošnja bude dio većeg "ekonomskog kolača", a pretpostavke za ostvarenje ovoga su liberalna fiskalna politika i precizno ciljana javna potrošnja.

Ni kada je riječ o zaradama, situacija ne ide u prilog skandinavskom modelu. Posljednje dekade prošlog vijeka, dohodak 10% najsiromašnijeg stanovništva je rastao 8 puta brže u Irskoj (odnosno 6 puta u Britaniji) u odnosu na švedsku. U dijelu koji se odnosi na nezapošljenost, situacija je još gora. Od 1981. u Švedskoj i Finskoj nije stvoreno niti jedno novo radno mjesto u privatnom sektoru koji jedini kreira bogatstvo. Nasuprot tome, zapošljenost u Irskoj je porasla za 56%!

Autor je polaznik II generacije Škole evropskih integracija i stručnjak Instituta za strateške studije i prognoze (ISSP)

KAKVI SU ODNOSI NATO-A I EVROPSKE UNIJE, ODNOSNO EVROPSKE BEZBJEDNOSNE I ODBRAMBENE POLITIKE (ESDP)?

Piše: Emil Kriještorac

Kakvi su odnosi NATO-a i Evropske unije, odnosno Evropske bezbjednosne i odbrambene politike (ESDP)? Možda je najbolji odgovor na ovo složeno pitanje, u svom govoru na konferenciji u Berlinu početkom 2007, dao upravo **Jap de Hop Shefer**, generalni sekretar NATO-a. To prilikom je ustvrdio da ti odnosi ne liče na "zamrznuti sukob", ali da je začuđujuće koliko je malo prostora ostalo za saradnju.

Sve je krenulo početkom 90-ih godina kada je EU izrazila želju da se transformiše od ekonomske zajednice u političku uniju. Ugovorom iz Maastrichta 1992, Evropa je sebi postavila dva cilja koja su kasnije potvrđena i Ugovorom iz Amsterdama iz 1997. Prvi cilj je jačanje privredno – društvene kohezije preko utvrđivanja ekonomske i monetarne unije (što je vodilo usvajanju jedinstvene monete), a drugi je definisanje identiteta Evrope na međunarodnoj sceni uz pomoć uspostavljanja zajedničke spoljne i bezbjednosne politike sa jasnim ciljem da se dođe do zajedničke odbrane. Upravo je Amsterdamskim ugovorom i ustanovljena funkcija Visokog predstavnika za pitanja zajedničke spoljne i bezbjednosne politike. Nema sumnje da EU, pored svih teškoća i složenosti sopstvenog komunitarnog prava, kreće ka potpunog realizaciji zacrtanih ciljeva.

Prelazak sa riječi na konkretnu akciju desio se na samitu Evropskog savjeta održanog u Helsinkiju, decembra 1999. Tada je usvojena Odluka o osnivanju

Evropa pokušava da bude gazda u svojoj kući, bez miješanja SAD-a

zajedničkih snaga za brzo djelovanje, a te snage bi trebalo da broje od 50,000 do 60,000 vojnika. Rok primjene navedene Odluke je bio do 2003. Zvaničnici EU su objasnili da nije riječ "ni o kakvoj Evropskoj armiji", iako je cjelokupno vojno osoblje EU pod "komandom" Vojnog komiteta EU (*European Union Military Committee – EUMC*). Zapravo, pripadnici pomenutih vojnih formacija su pripadnici posebnih vojnih jedinica u zemljama članicama i pod nacionalnom su kontrolom dok ne zatrebaju Uniji. Oni

su pod komandom Vojnog komiteta EU kojeg sačinjavaju načelnici odbrane zemalja članica.

Pojedini analitičari posebno navode nekoliko događaja koji su obilježili početak 90-ih, a koji su nezadrživo "gurnuli" Evropu u traganje za sopstvenim putem kada su u pitanju zajednička spoljna politika i zajednička bezbjednost i odbrana. Prvi se dogodio 4. marta 1990. kada je Vojni sud ratne mornarice u Sjevernoj Karolini oslobodio kapetana čiji je mlazni lovac – bombarder pres-

SPORAZUM "BERLIN PLUS" VIŠE NE MOŽE BITI DOVOLJAN

Uprkos mnogim pokušajima da se dvije institucije približe, između njih još postoji velika distanca. Zašto su odnosi NATO-EU toliko problematični? Zašto je i jednoj i drugoj instituciji tako teško da mnogo puta spominjano "strateško partnerstvo" pretvori u stvarnost? Moj odgovor na ova pitanja je jasan i nedvosmislen. Odnosi NATO-EU još nijesu stvarno stigli u XXI vijek. Oni su još uvijek zaglavljani u 90-im godinama prošlog vijeka – bile su riječi Jap de Hop Shefera, generalnog sekretara NATO-a na konferenciji u Berlinu, 27. januara 2007.

Shefer je podsjetio da je ESDP započeta 90-ih godina prošlog vijeka i da je do tada evropska bezbjednost bila organizovana isključivo u okviru NATO-a.

"Zapadnoevropska unija je imala samo ograničen praktični značaj. A onda je EU nastupila sa sopstvenim vojnim ambicijama. To je značilo da će u budućnosti (pored NATO-a) u Evropi postojati još jedna bezbjednosna organizacija. Zato smo prvo morali da nađemo načine i sredstva kako bismo obezbijedili da se poslovi NATO-a i EU ne prepliću. Ili, da to jednom kažemo nediplomatski, da EU i NATO međusobno ne stavljaju klipove u točkove. To baš i nije neki recept za ljubavnu avanturu!

Sporazum Berlin plus je bio pravi odgovor na taj izazov. Njime se Evropskoj uniji daje siguran pristup resursima Alijanse – i to i planiranju i oružju. Na ovaj način je pravi kurs odavno odabran: pametna podjela posla, umesto površnog dupliranja. Iz tog razloga Berlin plus je bio i jeste prekretnica u razvoju naše transatlantske zajednice.

A danas? Danas ta defanzivna perspektiva, izabrana da izbjegne preklapanje, više nije dovoljna. Bezbjednosni pejzaž XXI vijeka zahtijeva nov kvalitet u odnosima NATO-a i EU. U svjetlosti izazova na Balkanu, u Avganistanu i drugdje, više nije dovoljno definisati odnose dviju organizacija prije svega kao problem vještog razgraničenja...", ocijenio je, između ostalog, Shefer.

jekao žičaru u italijanskim Alpima i usmrtio dvadeset turista. Italijani su uložili protest. Drugi se dogodio u državi Arizoni kada je izvršena smrtna presuda (ubijen u gasnoj komori) nad njemačkim Amerikancem **Walter LaGrandom**. Vlada Njemačke je tužila SAD Međunarodnom sudu pravde. Neslaganja su ispoljena i oko protivljenja SAD-a vezano za Kjoto sporazum koji se odnosi na smanjenje efekata staklene bašte, te Rimskog sporazuma o formiranju Međunarodnog krivičnog suda.

Odnos SAD-a prema Evropi i njenim interesima veoma dobro ilustruje činjenica da je Clintonova administracija uvela uvozne carine u visini od 100% za određene proizvode porijeklom iz Evrope. EU je uložila protest. Tada su naročito bile interesantne izjave **William Cohena**, američkog sekretara za odbranu, koji se protivio svakoj institucionalizaciji zajedničke evropske odbrambene politike. Ostao je upamćen njegov govor pred novinarima u Torinu 22. septembra 1999. kada je rekao "...važno je obezbijediti da se na ESDP ne smije gledati kao na posebnu instituciju i sposobnost, već ona mora biti pod kišobranom NATO-a".

Događaji koji su zadesili prostor bivše Jugoslavije su bitno uticali na ispoljavanje različitih interesa i otkrivanje pukotina u do tada zajedničkoj viziji "ev-

Događaji koji su zadesili prostor bivše Jugoslavije posebno su počeli da otkrivaju pukotine, u do tada zajedničkoj viziji "evropskog dijela NATO-a" i SAD, i ispoljavaju različite interese.

ropskog dijela NATO-a" i SAD-a. U tom kontekstu treba posmatrati i odbijanje SAD-a da Evropi ustupi frekvencije svog sistema GPS za vojne potrebe, što je EU natjeralo na izgradnju sopstvenog satelit-

sko-navigacionog sistema ("Gallileo"), a kap koja je prelila čašu je intervencija SAD-a u Iraku i neslaganje oko rješavanja problema na Bliskom istoku.

Okončanjem blokovske podjele svijeta, često se postavljalo pitanje svrhe njegovog postojanja. Dilemu nije riješio ni sastanak Savjeta NATO-a novembra 1990. u Rimu kada je usvojena nova strateška koncepcija "upravljanje krizama", a neophodni elementi ove koncepcije su bili "...pritisk i korišćenje armije u interesu postizanja stabilnosti...". Održan je veliki broj sastanaka, ali EU nije odustajala od razmišljanja o sopstvenoj bezbjednosnoj politici, što u početku nije nailazilo na odobravanje i blagonaklonost SAD-a.

Posebno je New York Times podgrajao situaciju prije Maastrichta kada je 8. marta 1992. objavio izvode iz Bijele knjige od 46 stranica koji su "procurili" zahvaljujući zvaničnicima Pentagona, gdje se, između ostalog, kaže: "Naš prvi cilj je da spriječimo pojavu novog rivala...", i dodaje "...od suštinskog je značaja da se očuva NATO kao najvažniji instrument odbrane i bezbjednosti Zapada... Moramo nastojati da spriječimo pojavu isključivo evropskih aranžmana za bezbjednost koji bi podrivali NATO".

SAD je kasnije podržao Evropsku bezbjednosnu i odbrambenu politiku (ESDP), ali je ostalo veliko pitanje koje su granice i okviri u kojima će se obje kretati u narednom periodu. Jap de Hop Shefer, generalni sekretar NATO-a, podvlači da "NATO i EU nijesu blizanci", i konstatuje da "...NATO nije neki sveuključujući projekat integracije, on ne integriše već koordinira, najviše u okviru koji uključuje SAD, bez koje je bezbjednost našeg svijeta nezamisliva".

No, EU ne može da se oslobodi strahova o neodgovarajućem miješanju SAD-a u evropske poslove i potpuno jasno izražava želju i potrebu da "stvari drži u svojim rukama". Ni sporazum EU-NATO koji je potpisan u Briselu početkom 2003. i prihvatanje od strane EU da "NATO ostaje glavni stub kolektivne odbrane" i logistička podrška Evropskoj uniji, uključujući vazdušni transport i razmjenu obavještajnih podataka, nije značajnije usporio proces kojim je nezadrživo krenula EU.

Autor je polaznik IV generacije Škole evropskih integracija i visoki funkcioner Narodne stranke

RUSI IH VRATILI POD JEDAN KIŠOBRAN

NATO je osnovan Ugovorom iz Washingtona 1949. godine i, sa izuzetkom Japana i Australije, obuhvata sve važnije industrijske i finansijske sile: SAD, Njemačku, Francusku, Veliku Britaniju, Italiju i Kanadu. Ovih šest zemalja plus Japan sačinjavaju grupu G-7 koja utvrđuje ekonomska pravila u svijetu. Studijom o proširenju NATO-a iz 1995. se od novih članica prije svega zahtijeva poštovanje osnovnog ugovora te "...da svoje napore ujedine zbog kolektivne odbrane i očuvanja mira i bezbjednosti". što se vojnih uslova tiče, tu se podvlači "...sposobnost da se vojno doprinese kolektivnoj odbrani i novim misijama Alijanse, prilagodi standardizaciji, prije svega u oblasti operacija, administracije i materijala, postupa u skladu sa više od 1200 ugovora i dokumenata...sa ciljem da se održi efikasnost Alijanse tako što će se dijeliti uloge, rizik i odgovornost...".

NATO je skladno funkcionisao sve do pada Berlinskog zida i kraja drugog vojnog saveza koji je okupljao bivši SSSR. Izuzimajući krizu koju je svojevremeno inicirao de Gaulle najavom da će francuske trupe izaći iz NATO-a krajem 60-ih godina prošlog vijeka, te objavom Kanade da razmišlja u istom pravcu. Pomenuta kriza je ubrzo prevaziđena najviše zahvaljujući upadu snaga Varšavskog ugovora u Čehoslovačku 1968. godine, kada su se naprasno konsolidovali redovi NATO-a.

ZNAČAJ DRŽAVNOG UPRAVLJANJA SA ASPEKTA EVROPSKE UNIJE

Piše: mr Tatjana Bošković

Državno upravljanje se najčešće posmatra kao način na koji država koristi vlast u upravljanju ekonomskim i društvenim resursima. Za efikasno funkcionisanje države, neophodno je postojanje odgovarajućih pravila i institucija koje oblikuju predvidiv i transparentan okvir za poslovanje i investicije što ujedno stimuliše ekonomski rast. Pravila stvaraju oni koji su izabrani na izborima, njihovo oblikovanje i primjenu sprovodi državna uprava – administrativna vlast, a sudstvo (sudska vlast) je zaduženo da osigura njihovo sprovođenje.

Dobro državno upravljanje istovremeno promovišu Svjetska banka, MMF, UN, OECD i Evropska unija i pod njihovim uticajem ono se našlo u središtu razvojnih programa i tranzicionih zemalja. Državno upravljanje, demokratizacija i razvoj su jednako zastupljeni u opštim ciljevima EU koji su definisani sporazumima i "Bijelom knjigom o državnom upravljanju".

Državno upravljanje je glavna komponenta u politikama i reformama za smanjenje siromaštva, demokratizaciju i globalnu bezbjednost. Izgrađivanje institucionalnih kapaciteta, posebno u oblastima dobrog državnog upravljanja i vladavine prava, predstavlja jednu od šest prioritarnih oblasti razvojne poli-

Put za demokratizaciju i smanjenje siromaštva

tike Evropske zajednice.

Državno upravljanje je centralno pitanje za građenje Evrope, a Evropski parlament, Savjet ministara, Komisija, Sud pravde i Revizorski sud nijesu zamijene za nacionalne institucije koje sa institucijama EU rade zajedno i zavise jedne od drugih. U ovom sistemu, nacionalne državne uprave imaju veoma važnu ulogu jer su u ime svojih vlada odgovorne za sprovođenje i kontrolu izvršavanja javnih politika Evropske zajednice. EU ima centralnu upravu, ali nema spoljne agencije i zavisi od nacionalnih vlada u sprovođenju svojih uputstava i uredbi.

Demokratske institucije i predstavnici naroda na nacionalnom i evropskom nivou nastoje da povežu Evropu sa njenim građanima, što je početni uslov za djelotvornije i značajnije ostvarenje politika EU.

Evropska komisija je označila reformu evropskog državnog upravljanja kao jedan od svojih strateških ciljeva i 2001. usvojila "Bijelu knjigu o evrop-

Otvorenost je neophodna da bi se povećalo povjerenje u složene institucije EU koje zajedno sa zemljama članicama trebaju redovno da informišu javnost o svojim aktivnostima i donijetim odlukama i trebaju da koriste jezik koji je pristupačan i lako razumljiv širokoj javnosti.

skom državnom upravljanju" kojom se predlaže otvoreniji proces donošenja odluka kako bi više ljudi i organizacija učestvovalo u formiranju i donošenju politika Unije.

EU stalno naglašava važnost demokratije i vladavine prava u

EVROPSKI ADMINISTRATIVNI PROSTOR

Usljed stalnih kontakata između državnih službenika država članica i Evropske komisije, te zahtjeva za razvojem i sprovođenjem *acquis communautaire* po jednakim standardima pouzdanosti širom Unije, pojava evropskog sistema upravnog prava i zajedničke osnovne vrijednosti i principa za državnu upravu doveli su do izvjesnog ujednačavanja između nacionalnih uprava, a ta pojava je nazvana Evropski administrativni prostor.

Evropski administrativni prostor se u najvećoj mjeri odnosi na osnovna institucionalna uređenja, postupke, zajedničke upravne standarde i vrijednosti u državnoj službi.

Države kandidati moraju razviti svoje uprave kako bi dostigle nivo pouzdanosti Evropskog administrativnog prostora i prihvatljiv prag zajedničkih principa, postupaka i administrativnog strukturnog uređenja. Postoji minimalni standard kvaliteta i pouzdanosti državne uprave koji države kandidati treba da postignu.

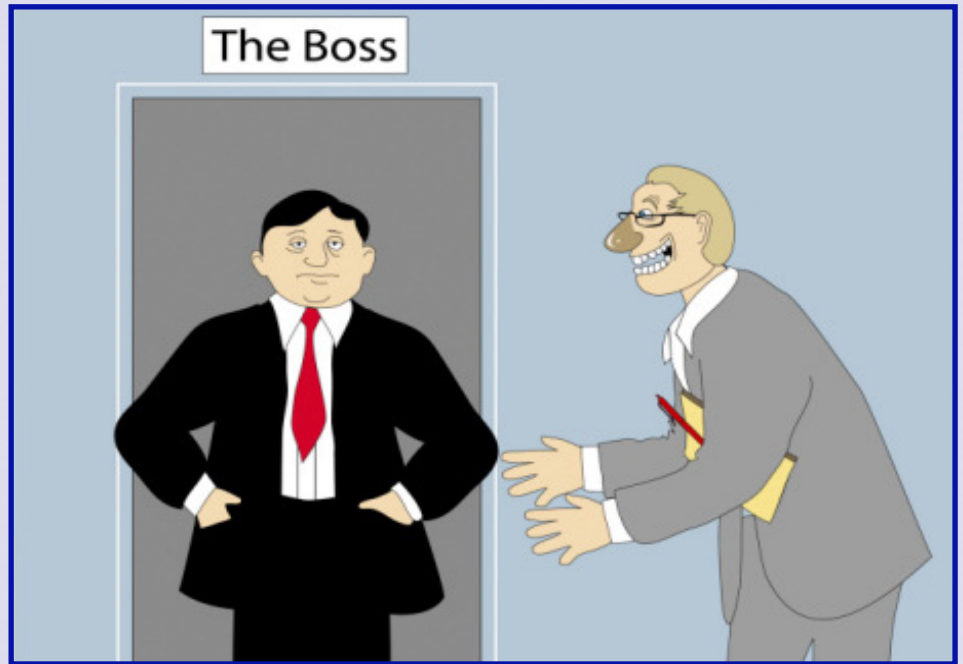
Država kandidat treba da bude sposobna da popuni jaz između trenutnog nivoa kvaliteta svoje državne uprave i njenog nivoa u budućnosti, kada bude pristupila Uniji. Ipak, za državu koja je kandidat nije dovoljno da se uporedi sa "najgorom" državom koja je već članica Unije, već se poređenje vrši između države kandidata i prosjeka svih država članica.

državama članicama i njihovu primjenu na svim nivoima – globalnom, evropskom, nacionalnom, regionalnom i lokalnom. Za njihovo učvršćivanje, EU predlaže primjenu otvorenosti u komunikaciji s javnošću i transparentnost, intenzivniju uključenost građana u vođenju politike, povećanje odgovornosti nosilaca politike...

Otvorenost je neophodna da bi se povećalo povjerenje u složene institucije EU koje zajedno sa zemljama članicama treba redovno da informišu javnost o svojim aktivnostima i donešenim odlukama i treba da koriste jezik koji je pristupačan i lako razumljiv širokom krugu javnosti.

Kvalitet, važnost i djelotvornost politika EU zavisi od širokog učešća građana kroz čitav proces donošenja odluka, od koncepcije do procesa primjene. Cilj je postići što veću uključenost civilnog društva kako bi poraslo povjerenje u institucije EU.

Uloge institucija u zakonodavnim i izvršnim procesima treba da budu jasnije tako da svaka institucija EU mora da objasni i preuzme odgovornost za sve što radi. Mjere politike moraju biti učinkovite i blagovremene i moraju se zasnivati na prethodnom

iskustvu, jasnim ciljevima i evaluaciji budućih učinaka. Mjere politike i njihovo sprovođenje mora biti usklađeno i lako razumljivo. Potreba za koherentnošću u EU raste jer se povećava broj zadataka koje mora obavljati, a usljed proširenja EU, povećava se različitost i raste uključenost regionalnih i lokalnih vlasti u politikama EU. Koherentnost zahtijeva političko rukovođenje i veliku odgovornost

institucija EU koje treba da obezbijede konzistentan pristup složenom sistemu.

Važno je napomenuti da EU može djelovati kao pokretač poboljšanja kvaliteta državnog upravljanja. Rast nepovjerenja građana prema institucijama, kao i odbojnost prema uključivanju u politiku, nijesu samo karakteristike zemalja u tranziciji, već i EU. Iz tog razloga je cilj EU da učini vođenje politike što otvorenijim u sadašnjim i budućim zemljama članicama. Istovremeno, da bi pružene usluge bile što više prilagođene potrebama građana, sve veća uloga se pridaje organizacijama civilnog društva.

Uz to, treba napomenuti da je Evropski sud pravde definisao da se svi principi koji se odnose na rad državne uprave mogu udružiti u sljedeće grupe: pouzdanost i predvidivost, otvorenost i transparentnost, odgovornost i efikasnost i efektivnost. Ti principi se mogu naći u upravnom pravu svih evropskih država. Iako su državne uprave u evropskim državama stare strukture, one se neprekidno prilagođavaju modernim uslovima, uključujući i uslove članstva u Evropskoj uniji koja se i sama stalno razvija.

CRNOJ GORI TREBA NOVA MODERNA DRŽAVNA UPRAVA

Harmonizacija domaćeg prava sa pravom Evropske unije jedan je od najvažnijih ciljeva Crne Gore u procesu priključivanja EU. To podrazumijeva usklađivanje domaćih propisa i prakse sa evropskim i međunarodnim standardima.

Budući da državna uprava ima ključnu ulogu u prelasku na tržišnu ekonomiju, jedan od prioriteta zadataka Crne Gore (kao zemlje u tranziciji) je reforma državne uprave koja će biti utemeljena na modernim osnovama i u skladu sa evropskim i međunarodnim standardima i principima. U Crnoj Gori je ovaj proces otpočeo usvajanjem Strategije upravne reforme od strane Vlade RCG 2003. Reforma državne uprave treba da dovede do stvarne, a ne deklarativne depolitizacije i profesionalizacije uprave kroz edukaciju i jačanje lojalnosti poslu.

Stabilna, odgovorna i demokratski pouzdana državna služba je preduslov ne samo za uspjeh administrativne reforme, već i za političku stabilnost i ekonomski razvoj.

Država je odgovorna za profesionalnu, nepristrasnu i efikasnu državnu upravu koja treba da se povinuje vladavini prava. Ta uloga ne podrazumijeva samo uređenje, već i upravljanje. Pored toga, država mora da garantuje određeni kvalitet svojih kadrova, kao i jednak kvalitet standarda u državnoj upravi.

Autorka je polaznica V generacije Škole evropskih integracija i samostalna savjetnica za direktne poreze u Ministarstvu za finansije Vlade RCG

PROF. DR JELICA MINIĆ, NAUČNA SAVJETNICA BEOGRADSKOG INSTITUTA EKONOMSKIH NAUKA

Važno je da iskoristite sve vaše potencijale

Crna Gora je očigledno na dobrom putu i moram da poželim da se svi potencijali koji u svakom društvu postoje, na pravi način iskoriste. Moramo imati na umu da nikada nije dovoljno onih koji treba da potpomognu proces reformi, transformaciju društva i ulazak u EU, ocijenila je prof. dr **Jelica Minić**, naučna savjetnica beogradskog Instituta ekonomskih nauka.

Gostujući u Podgorici povodom 9. maja – Dana Evrope, Minićeva je na okruglom stolu o transparentnosti i participativnosti u procesu evropskih integracija rekla da proces integracije u EU nije samom sebi cilj.

"Zapravo, on je jedno neophodno kanalisanje naših unutrašnjih reformskih procesa u svim društvima zapadnog Balkana. To kanalisanje je nama neophodno da ne bismo imali uspone i padove kroz koje neke zemlje (kao što je Srbija), nažalost prolaze", kazala je Minićeva.

Sa stanovišta veće transparentnosti i veće uloge civilnog društva u procesu evropske integracije, olakšavajuća okolnost je ta što je EU, nakon neuspjeha na referendumima u Francuskoj i Holandiji, stavila u prvi plan značaj povećanja stepena demokratije, dijaloga i debate.

"EU je u svojim dokumentima istakla da je civilni dijalog jedan od značajnih mehanizama u zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima. To je mehanizam preko kojega će EU nastojati da u što većoj mjeri uključi šire krugove građana u zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima za članstvo u EU. Nakon jedne kratkotrajne krize, sada se ponovo otvorio prostor za povećano učešće civilnog društva u zemljama zapadnog Balkana u procesu evropske integracije", istakla je Minićeva.

Ona smatra da je to izuzetno značajno za veću transparentnost i

Prof. dr Jelica Minić

Nevladine organizacije su podsticale debate o evropskoj integraciji, pa čak i u obezbjeđivale ekspertsku pomoć vladama u trenutku kada vlade nisu posjedovale ni dovoljan konceptualni, ni dovoljan organizacioni kapacitet za organizovanje veoma značajnih državnih događaja i komunikaciju sa partnerima iz okruženja i iz Evropske unije

uspješnost procesa pridruživanja i pune integracije u EU, kao i da se u tom pogledu može konstatovati da civilno društvo na zapadnom Balkanu igra značajnu ulogu pošto su dijelovi civilnog društva preko raznih tijela uključene u promovisanje procesa integracije.

"Dok su Srbija i Crna Gora bile u zajedničkoj državi, nevladine organizacije su podsticale debate o evropskoj integraciji, pa čak su i obezbjeđivale stručnu pomoć vladama u trenutku kada vlade nijesu posjedovale niti dovoljan konceptualni, niti dovoljan organizacioni kapacitet za organizovanje veoma važnih državnih događaja i komunikaciju sa partnerima

iz okruženja i iz Evropske unije. Nevladine organizacije su pružale veliku pomoć u predlaganju zakona i njihovom osmišljavanju, tako da je ta uloga vrlo široka. One su odigrale veliku ulogu u obezbjeđivanju treninga i obuke", istakla je Minićeva.

Ona ističe da su nevladine organizacije igrale značajnu ulogu i u promovisanju regionalne saradnje kao jednog značajnog uslova za brže napredovanja zemalja ka Evropskoj uniji.

"NVO su ukazale javnosti i vrlo često predstavnicima državnih struktura da će se u velikoj mjeri proces integracija u EU odigravati sektorski. što se tiče parlamenata, naravno da je uloga parlamenta izuzetno značajna. Nažalost, u Srbiji nije ni postojala svijest koliko odbori za evropske integracije igraju važnu ulogu u procesu približavanja EU, kao ni svijest da se nakon ulaska u EU mora koordinirati nacionalna pozicija za pregovaranje unutar evropskih institucija", rekla je Minićeva.

Ona je napomenula da je u EU vrlo značajno stručno osposobljavanje parlamenata, odnosno stručne službe i analitičke službe u cilju boljeg obavještavanja o tome što se sve može preko parlamenta učiniti...

"Tako se može brže saznati koliko se može unaprijediti zakonodavna djelatnost, koliko kontrolna djelatnost (ne samo vezana za zakonodavstvo nego i vezana za korišćenja pomoći), budžetska politika... To je jedan veoma širok prostor gdje je veoma značajna uloga aktera koji nijesu samo državna administracija. To pokazuju iskustva ovih drugih zemalja gdje se procjenjuje da je najveći broj članova (recimo slovenačkog parlamenta) bio direktno uvučen u proces odlučivanja i aktivnog učešća u procesu približavanja i ulaska u EU", zaključila je Minićeva.

N.R.

Piše: Aleksandar Saša Zeković

Evropska unija? Sui generis tvorevina. Najznačajniji, najintenzivniji i najuspješniji oblik udruživanja država. Koncept koji počiva na ljudskoj saradnji i dimenziji prevazilaženja suprotnosti. Projekat mira, ekonomskog i socijalnog progresa. Takođe, otvorena organizacija koja, pod određenim uslovima, omogućava pristupanje onima koji su u tom trenutku van nje.

Zbog iskustava koja trenutno stičem, posljednjih dana na Evropsku uniju najviše gledam kao na prostor slobode u kojemu se poštuju ljudska i manjinska prava. Na nju gledam kao na prostor u kojem kršenje ili ignorisanje ovih prava ne predstavlja sistemsku i mentalitetsku pojavu koja je sasvim prihvatljiva i donekle i poželjna za aktuelnu političku elitu.

Želim da budem građanin Evrope zato što je Evropska unija (EU) utemeljena na principima slobode, demokratije, vladavine prava, poštovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Države koje joj hoće pristupiti su, prije svega, obavezane principima i načelima na kojima počiva sama Unija. U tome vidim snažnu razvojnu šansu Crne Gore jer je preduslov evropskih integracija funkcionalno prihvatanje demokratije i ostvarenje njene pune djelotvornosti. Veze među demokratijom i evropskim integracijama su snažne što znači da su integracije direktno zavisne od procesa demokratskih reformi i demokratske stabilnosti društva koje se želi pridružiti EU.

Kako je Crna Gora, srećom, zakoračila u proces evropskih integracija, trudiću se da kroz svoj ukupni angažman afirmišem važnost i značaj političkih kriterijuma kojima se ne posvećuje dovoljno

Zašto želim da budem građanin Evrope?

potrebna pažnja.

Cijenim da je zadovoljenje političkih kriterijuma prilika za istinsko prihvatanje zajedničkih evropskih vrijednosti i prevazilaženje naslijeđa prošlosti, a to je za Crnu Goru, u pogledu sveobuhvatnih reformi, društvenog i ekonomskog progresa, od ključnog značaja.

Članstvom u EU otpočeće jedna sasvim nova i "istinitija" istorija. Proces pridruživanja EU za Crnu Goru jeste istovremeno, ne samo kao što sam već rekao prilika za prevazilaženje naslijeđa prošlosti, i dimenzija prevazilaženja loših navika, postupanja, ali i dimenzija izgradnje novog imidža države i njenih građana.

Zbog iskustava koje trenutno stičem, posljednjih dana na Evropsku uniju najviše gledam kao na prostor slobode u kojem se poštuju ljudska i manjinska prava, odnosno kao na prostor u kojem njihovo kršenje ili ignorisanje ne predstavlja sistemsku i mentalitetsku pojavu koja je sasvim prihvatljiva pa donekle i poželjna, za aktuelnu političku elitu.

Evropski proces pruža mogućnost građanima Crne Gore da se napokon probude iz podaničkog sna, da izgrade i ispolje svoje građanske kapacitete kako bi štitili i realizovali prvenstveno svoje sopstvene ciljeve. Vjerujem da pri tome neće ostati uskraćeni ljudska solidarnost i razumijevanje, neophodne i neminovne vrijednosti.

Brojni primjeri, godinu dana nakon obnove nezavisnosti Crne Gore, govore da su predstavnici institucija sistema skloni da javno ne govore istinu oko sasvim elementarnih stvari. To samo dodatno produbljuje nepovjerenje javnosti i sumnju na svako njihovo činjenje. Takođe, nijesu rijetki njihovi nastupi iz kojih se može zaključiti samo jedno – čelnici institucija, u skladu sa međusobnim dogovorom ili odgovarajućom strategijom političke elite ili cen-

tara moći, povremeno glume međusobno neslaganje, svađu kao i posvećenost vladavini prava, kako bi, uz fingiranja, javnost stekla utisak da se intenziviraju i da jačaju demokratski procesi u Crnoj Gori, te da institucije pokušavaju da rade svoj posao. Radi se o potpuno kontrolisanom procesu koji nikada neće dovesti poželjnijem društvenom ponašanju i ambijentu, odnosno koji neće dovesti u pitanje lojalnost paralelnim centrima moći.

Društvena i profesionalna odgovornost, ukoliko uopšte i postoji, svedena je na krajnji minimum. Zloupotreba službenog položaja, ignorisanje kršenja svih zakona, ćutanje administracije u brojnim prilikama, ozbiljni problemi i opstrukcije u realizaciji ljudskih i manjinskih prava, nepotizam, vaninstitucionalno donošenje odluka ili bar snažni vaninstitucionalni uticaj na njih – sve su to slike postreferendumske Crne Gore.

Ovo ističem ne kako bih tvrdio da je prethodno stanje bilo bolje. Naprotiv. Referendum sam lično shvatio kao priliku da stvari u svakom pogledu krenu na bolje.

Upravo zato što mislim da je trenutno Crna Gora država u kojoj ne funkcionišu ključne institucije sistema, ja želim da budem građanin Evrope. Iz tog razloga proces evropskih integracija doživljavam kao jedinu moguću i preostalu snagu i energiju neophodnu za konačnu izgradnju institucija sistema koje garantuju demokratiju, vladavinu prava i ljudska prava. Meni je i iz jako ličnih razloga izuzetno važno da živim u uređenom, stabilnom i funkcionalnom društvu čije institucije, svakodnevno i bez razlike, pokazuju da su žive, zdrave, snažne, odgovorne i spremne da slijede vladavinu prava uz obezbjeđenje visokog nivoa zaštite građana kao pojedinca, bez obzira na njegovu ispoljenu ili (namjerno) (raz)otkrivenu različitost.

Autor je polaznik I generacije Škole evropskih integracija i istraživač kršenja ljudskih prava

PRVONAGRAĐENI LITERARNI RADOVI NA KONKURSU ZA UČENIKE SREDNJIH I OSNOVNIH ŠKOLA NA TEMU "CRNA GORA U EVROPSKOJ UNIJI":

Učenici o Evropi

Piše: Predrag Dragović

I Bi Noć... Potop... Noe... Svanuće i uskrснуće, padanje i ustajanje... Iliri bjehu, Sloveni... Duklja... Zeta... Čarnojevići... Nemanjići... Austrija... Njemačka... Turska gazi, bratski raskol...

Sve nedaće i čemer u jednoj misli i jednom srcu... CRNA GORA...

Sve ljepote i sunca i vode i slobode... u jednoj misli, u jednom srcu... CRNA GORA...

Vjekovima na vjetrometini, na razmeđu istoka i zapada, hrišćanstva i islama, iz srca, iz duše, kao Fenix iz pepela, uvijek ustajala i opstajala, danas, kao nikad uspravna, dostojanstvena i na pragu Evrope... na vratima... na vrhu...

I more i šume, i rijeke i livade, i surovost planina i bjelilo snijega i ljepota neprolazne mladosti i istorija i budućnost... Evropo, to je CRNA GORA!

Jezera Finska i Oka Durmitorska, Fjordovi Norveške i Boka Kotorska, Obala Azurna i Ulcinjska riva, Jelisejska polja i dolina Lima... sve je to naša sadašnjost i budućnost evropska...

Narodi ponosni, gosti slavljani, srca puna, duše tople, stranci domaćini, radni i poletni, časni i poštenji... LJUDI...

Malena država, al' duha neslomljena, usko nam je. Hoćemo širinu, prostor za ove pobjede u miru, za

djecu, za budućnost... Hoćemo da pokažemo zašto toliko volimo ovaj krš, zašto smo nesalomivi, hoćemo i možemo bolje... do beskraj... moramo!

Od Majskih dana procvjetalih livada, dvorišta i kuća, crvenih balkona od zastava slobode, sa grbom u letu ka svijetloj majskoj zori, nekada otetoj, ponovo tamo gdje smo vazda bili, u srcu nosili i dugo se "krili"...

Obasjaj Sunce litice kamene, toplinu mora odnesi dalje, bukove Morače i kanjon Tare s jezerom Skadarskim spoji. Visitor, Lovćen, Durmitor i Pivu prodi vihore slobode evropske... s Njeguša dimove sa medom spoji, neka teku rijeke potoka bistrih i gromade gorštačke neka korak pruže, pružamo ruku i dušu i srce...

Dugo smo čekali, a vama hvalili, istorijom zaslužili, strpljivošću dokazali i željom ćemo ostvariti!

Hoćemo Kruse, polje Grahovsko, Sutjesku i Mojkovac, umjesto krvlju i suzama, znojem da natopimo. Umjesto sabliji, topova i medalja, plodove rada da beremo... Umjesto mitinga, mržnje i raskola, vjerskog huškanja i nevjerice, hoćemo fabrike i rad da branimo... Umjesto granice, pasoša i muke, hoćemo Evropu, poštovanje i stisak ruke, zato vas hoćemo, zato nas trebajte...

Umorni jesmo, čekanjem iscrpljeni, a ozareni i vedri, jer tu smo... odavno... zauvijek...

Sveti Petar, vladika Rade, kralj Nikola i Bodin stari, Đurađ, Balša i Krsto Zrnov, Medun i Dečić, Rumija i Orijen, na Obodu slavnom, slovom i slavom ispisani, zavjet nam dali i sada slave... Potomci njihovi isprsite grudi, u Evropu uzdignute glave...

I Bi noć... Potop... Noe... Svanuće i uskrснуće, CRNA GORA, EVROPO, ZA NAVIJEK!

Autor je učenik S4E, Elektrotehničke škole "Vaso Aligrudić" u Podgorici

Piše: Jelena Šundić

Sa pogledom uprtim u sjutra...

Kad je jedan putopisac u XIX vijeku prošao Crnom Gorom, zapisao je: "Ko želi da vidi najljepšu rasu ljudi, na golom kamenu, neka pohita što prije, jer ih kasnije neće naći".

To je napisao u vremenu kada je Crna Gora bila od "svih stiješnjena" i kada su na nju "strašne ale zijevale". Bojao se da će nestati ljepota radi slobode jer nije znao da na kamenu opstaju samo čvršći od kamena.

To je mogla samo Crna Gora i to su mogli samo Crnogorci. Zato je Crna Gora od postojanja bila, jeste i biće najsjajnija zvijezda na širini neba evropskoga. Ona nije kao drugi. Drugi se prostiru na sjever i jug, na istok i zapad, a ona stoji. Stoji stameno od morskih dubina do nebeskih visina. U njoj se zemlja i nebo ljube. Zato su naši vidici daleki i bistri, zato samo Crna Gora ima vode bistre. Crnogorske gore su vidikovci sa kojih nam Njogoš i Marko mudro besjede.

Naša zemlja, raskošne ljepote i neizmjerne snage, kolijevka je djece rasute svuda po svijetu. Možda je putopisac i na to mislio te je onako pisao, ali sigurno nije znao da su to djeca koja se uvijek vraćaju svojoj majci. I kad je zaista vječna, Dunav pusti neka mutan teče, a u zagrljaj uze crnogorsku "Suzu", prozva je Evropskom i zabrani čovjeku da je muti. Stvoriše se Gorske oči sa Durmitora i Bjelasice, a Evropa se ogleđaše u njihovim zenicama. Primorski gradovi postaje svjetska kulturna baština i Evropa priznade da je Crna Gora postojala prije nje i da su sad zajedno tu, jedna uz drugu, sa pogledom uprtim u sjutra...

Autorka je učenica sedmog razreda u OŠ "Dušan Bojović" iz Župe nikšićke

Pismo grupe crnogorskih intelektualaca povodom najave da će Milo Đukanović i Svetozar Marović dobiti nagrade ILH za humanost

Poštovani gospodine¹,

informisani smo da ste među dobitnicima nagrade za humanizam koje dodjeljuje Internacionalna liga humanista (ILH). Poštovaoci smo Vašeg djela i angažmana i znamo da Vam nagrada istinski pripada.

ILH je, međutim, odlučila da nominuje **Svetozara Marovića** za prvog "Počasnog ambasadora mira za zemlje jugoistočne Evrope", a **Mila Đukanovića** za "Zlatnu povelju mira sa plaketom i zlatnom značkom".

Njima će, kao i Vama, nagrade biti uručene u Budvi, 28. maja ove godine.

Dodjeljivanje nagrada za mir i humanizam Đukanoviću i Maroviću predstavlja uvredu žrtvama rata, jer su oni od 1990. do 1997. godine slijedili politiku Slobodana Miloševića čiji su rezultati zločini i stotine hiljada mrtvih i izbjeglih na prostoru bivše SFRJ.

Milo Đukanović je tokom ratova u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini bio na čelu Vlade Crne Gore. Tokom njegovog mandata crnogorski građani učestvovali su, sa vojnicima JNA, u agresiji na Dubrovnik. Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore deportovalo je izbjeglice iz Bosne i Hercegovine vojsci Radovana Karadžića, koja je većinu deportovanih pobila. U to vrijeme je i Bukovica, dio opštine Pljevlja u Crnoj Gori, etnički očišćena od Bošnjaka/Muslimana. Svetozar Marović je, takođe, bio na istaknutim funkcijama tokom sukoba na prostoru bivše SFRJ. Bio je jedan od ideologa rata, nacionalne i vjerske mržnje.

Vlast na čijem su čelu bili i Đukanović i Marović, je u kontinuitetu vršila progon neistomišljenika i mirotvoraca. Kasnije su se i oni distancirali od politike rata i sukoba, ali to ih ne može amnestirati od odgovornosti.

Potpisnici ovog pisma su, od 1990. godine bili oponenti ratne politike Slobodana Miloševića, i snažno podržavaju demokratsku i evropsku orijentaciju Crne Gore.

Nagrade Đukanoviću i Maroviću obesmišljavaju misiju ILH, i otežavaju proces suočavanja sa prošlošću.

Gospođa Bakira Hasečić, predsjednica Udruženja žena žrtava rata u Bosni i Hercegovini i ranija dobitnica priznanja ILH, se odrekla nagrade, a dr Milan Popović, profesor Univerziteta Crne Gore, dugogodišnji mirovni i demokratski aktivista je napustio ILH iz istih razloga.

Apelujemo i na Vas da se svojim gestom distancirate od dobitnika koji nagradu ne zaslužuju.

Sa najvećim poštovanjem,

Dr Vjera Begović Radović, Pravni fakultet, Univerzitet Crne Gore

Željko Ivanović, direktor dnevnog lista "Vijesti"

Dr Svetozar Jovičević, profesor Univerziteta Crne Gore

Esad Kočan, glavni i odgovorni urednik nedjeljnika "Monitor"

Veseljko Koprivica, novinar nedjeljnika "Monitora"

Ljubomirka Ljupka Kovačević, mirovna i ženska aktivistkinja

Stevo Muk, direktor Centra za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO)

Snežana Nikčević, novinarka Radio Televizije Crne Gore (RTCG)

Andrej Nikolaidis, književnik

Milika Pavlović, književnik i predsjednik pokreta "Javnost protiv fašizma" od 1993. do 1998.

Dr Miodrag Perović, osnivač i direktor nedjeljnika "Monitor"

Dr Milan Popović, Fakultet političkih nauka, Univerzitet Crne Gore

Aida Petrović, direktorka Crnogorskog ženskog lobija

Milka Tadić Mijović, novinarka nezavisnog nedjeljnika "Monitor"

Daliborka Uljarević, direktorka Centra za građansko obrazovanje (CGO)

Dr Nebojša Vučinić, Pravni fakultet, Univerzitet Crne Gore

Dr Ilija Vujošević, profesor Univerziteta Crne Gore

Dragoljub Duško Vuković, novinar

Aleksandar Saša Zeković, istraživač kršenja ljudskih prava

Podgorica, 18. maj, 2007. godine

¹ Pismo je poslato laureatima: gospodinu Vaclavu Havelu, bivšem predsjedniku Republike Češke; gospodinu Kiru Gligorovu, bivšem predsjedniku Republike Makedonije; gospodinu Milanu Kučanu, bivšem predsjedniku Republike Slovenije

PREDSTAVLJAMO EVROPSKE INSTITUCIJE

Savjet Evrope

turnom identitetu, kulturnoj različitosti, sportu, lokalnoj samoupravi, zdravstvu, pravnoj, regionalnoj i državnoj saradnji.

Iako je organizacija nadnacionalnog i evropskog karaktera, Savjet Evrope ne pripada institucijama Evropske unije, to nije Evropski savjet ni Savjet Evropske unije. Članstvo u Evropskoj uniji nije formalno uslovljeno članstvom u Savjetu Evrope, mada je svih 27 zemalja Evropske unije učlanjeno u Savjet Evrope. Pored članica, Savjet Evrope i Evropsku uniju povezuje ideja o ujedinjenoj Evropi, a u Nacrtu Evropskog ustava je naglašeno da prava i slobode Evropske konvencije o ljudskim pravima čine sastavni dio najvišeg evropskog pravnog akta (Evropski ustav, čl.9).

U okviru Savjeta Evrope, nadležnost je podijeljena između šest osnovnih institucija u koje spadaju: Parlamentarna skupština SE, Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Evrope, Komitet ministara, Generalni sekretar i Sekretarijat, Komesar za ljudska prava i Evropski sud za ljudska prava.

Parlamentarna skupština i Kongres regionalnih i lokalnih vlasti Evrope su savjetodavna tijela koja daju mišljenja i preporuke neobavezujućeg karaktera.

Komitet ministara odlučuje o funkcionisanju Savjeta i pitanjima od interesa svih članica Savjeta, i sastavljen je od ministara inostranih poslova svih zemalja članica ili njihovih stalnih diplomatskih predstavnika u Strazburu.

Generalni sekretar i Sekretarijat se pretežno staraju o tekućim administrativnim i finansijskim aktivnostima.

Komesar za ljudska prava ima pravo nadzora nad stanjem ljudskih prava u državama Savjeta Evrope.

Evropski sud za ljudska prava vrši sudsku funkciju.

Savjet Evrope koristi zastavu sa 12 kružno raspoređenih žutih zvjezdica na tamnoplavoj površini dopunjenoj stilizovanim slovom "e" u zvjezdanom krugu, a time istovremeno upućuje na svoj logo.

Vučić ČETKOVIĆ

NEVLADINE ORGANIZACIJE U EVROPSKOJ UNIJI

Evropska mreža prijatelja planete zemlje je mreža koja ujedinjuje više od 30 nacionalnih organizacija i oko stotinu lokalnih grupa koje se zalažu za zaštitu i unaprijeđenje kvaliteta životne sredine. Evropska mreža je dio Međunarodne mreže prijatelja planete zemlje koja djeluje na globalnom nivou.

Djelovanje mreže usmjereno je na:

- promociju koncepta održivog razvoja kao razvojne paradigme na nacionalnom, regionalnom i globalnom nivou,
- zaštitu životne sredine od dalje devastacije i korekciju šteta načinjenih djelatnošću ljudi i njihovim nemarnim odnosom ljudi prema sredini u kojoj žive,
- očuvanje prirodne, kulturne i etničke raznovrsnosti planete,
- podizanje nivoa učešća građana u procesima donošenja odluka na svim nivoima,
- postizanje političke, ekonomske i socijalne pravde i jednakosti u pristupu i korišćenju prirodnih resursa

Svoje ciljeve Mreža nastoji ostvariti kroz uticaj i saradnju sa institucijama EU, koje su nadležne za pitanja životne sredine i srodne politike, ali i socijalna i druga pitanja koja imaju uticaja na životnu sredinu.

Uticaj na javnost i njeno angažovanje u zaštiti i unaprijeđenju životne sredine, Mreža ostvaruje kroz razne kampanje podizanja svijesti, medijske nastupe, izdavaštvo i distribuciju propagandnog materijala i sl.

Vizija Mreže jeste planeta koju čine društva koja žive u harmoniji sa prirodom i u kojima postoji visok stepen poštovanja ljudskih prava i ljudskog dostojanstva.

Mreža se, naročito, bori protiv svih vidova eksploatacije, prinudnog rada i podređivanja ljudi. U tom pogledu, Mreža je snažan protivnik koncepta liberalnog kapitalizma, neokolonijalizma i militarizma, kao koncepta planete kojom gospodari finansijska moć multinacionalnih kompanija.

Za više informacija o aktivnostima i kampanjama Mreže možete posjetiti sajt: www.foeeurope.org

Pripremio: Petar ĐUKANOVIĆ

Savjet Evrope (eng. Council of Europe, fr. Conseil de l' Europe) je regionalna međunarodna organizacija evropskih zemalja, nadnacionalnog i evropskog karaktera, čije se sjedište nalazi u Strazburu.

Savjet Evrope je najstarija politička organizacija na starom kontinentu, osnovana 1949. godine, od strane 10 evropskih država: Belgije, Danske, Irske, Italije, Francuske, Luksemburga, Holandije, Švedske, Norveške i Velike Britanije.

Danas Savjet Evrope broji 47 država članica. Od evropskih država, članstvo nema još samo Bjelorusija, čiji je status gosta suspendovan zbog nepoštovanja ljudskih prava i demokratskih načela. Status posmatrača ima pet država: Vatikan, Sjedinjene američke države, Kanada, Japan i Meksiko.

Ova organizacija zastupa demokratske glasove preko 800 miliona ljudi iz praktično čitave Evrope.

Cilj Savjeta Evrope jeste ostvarenje i unaprijeđenje osnovnih demokratskih prava i sloboda u Evropi kroz unaprijeđenje demokratije, poštovanje ljudskih prava i uspostavljanje vladavine prava. Ti ciljevi su utemeljeni u Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Sistem zaštite tih prava i sloboda je obezbijeden preko Evropskog suda za ljudska prava. Radi ostvarenja osnovnih ciljeva, pod okriljem Savjeta Evrope je od 1949. godine zaključeno više od 200 međunarodnih ugovora o ljudskim i socijalnim pravima, medijima, slobodi izražavanja, obrazovanju, kulturi, kul-

CRNVO, FOSI ROM I SAVJET EVROPE

Javni servis RTCG mora početi funkcionisati po evropskim standardima

Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO) i Fondacija Institut za otvoreno društvo, Predstavništvo u Crnoj Gori u saradnji sa Savjetom Evrope organizovali su, 30. aprila, 2007. skup na temu "Imenovanje i javnost rada Savjeta JRDS RTCG"

U radu skupa su učestvovali predstavnici nevladinih organizacija, Ministarstva kulture sporta i medija, Agencije za radio difuziju, Savjeta Evrope, OEBS-a, udruženja novinara, političkih partija.

Na skupu je konstatovano da javni servis nije zaživio u skladu sa najboljim evropskim praksama i standardima u ovoj oblasti. Zaključeno je da treba precizno definisati problematične odredbe u Zakonu o JRDS RTCG, da je u

opštim preporukama organizatora i učesnika sadržan kvalitetan osnov za rad na modelu izmjena i dopuna zakona o JRDS RTCG, da proces izrade takvog modela treba otvoriti što prije i u njega uključiti zainteresovane subjekte.

Ocijenjeno je da u radu na izmjenama i dopunama Zakona trebaju biti uključeni predstavnici NVO, novinarskih udruženja, udruženja poslodavaca, Savjeta JRDS RTCG, relevantnih odbora Skupštine RCG, Ministarstva kulture sporta i medija i eksperata Savjeta Evrope.

CRNVO se obavezao da uputi zvaničnu inicijativu zainteresovanim subjektima kako bi se stvorio adekvatan formalni okvir za dalji dijalog i rad na konkretnim pravnim mehanizmima.

NASTAVAK PROJEKTA
SKUPŠTINE RCG I
NEVLADINOG SEKTORA

Skupština RCG sve aktivnija u procesu evropskih integracija

Evropski pokret u Crnoj Gori (EPuCG), uz podršku fondacije Friedrich Ebert, je nastavio sa realizacijom projekta "Parlament za Evropu", specijalnog programa obuke za poslanike i profesionalno zapošljenje u Skupštini Republike Crne Gore.

Ovaj program podrazumijeva organizaciju specijalističkih seminara na kojima renomirani predavači iz zemlje i inostranstva prenose poslanicima i administraciji Skupštine različite sadržaje vezane za procese evropskih integracija, koji ih pripremaju za njihovu sve aktivniju ulogu u ovom dijelu.

Nakon uspješno realizovanog projekta "Parlament za Evropu 1" tokom 2006. godine, u okviru kojeg su na dva stručna seminarima imali prilike da čuju osnovne informacije o institucijama, pravu i ekonomskim procesima u okviru EU, od 18. do 20. maja 2007. godine, u Petrovcu je održan novi seminar iz drugog ciklusa ovog projekta.

Ovog puta, uz učešće renomiranih predavača (dr Judy Batt, dr Gordana Djurović, dr Rado Genorio, dr Tanja Mišćević, dr Miroslav Prokopijević), učesnici seminara su imali priliku da saznaju nešto više o procesu proširenja i trenutnom položaju zemalja zapadnog Balkana i Crne Gore u vezi sa eventualnim pridruživanjem, o iskustvima Republike Slovenije u procesu evropskih integracija, o ulozi Parlamenta, kao i o trenutnim aktivnostima Vlade RCG na tom planu.

Pored toga, poslanici i ostali učesnici su imali prilike da nauče nove sadržaje o pravnim i institucionalnim prilagodavanjima u procesu evropskih integracija, ali i o uticajima tih procesa na ekonomski razvoj država zapadnog Balkana.

Nastavak ovog programa planiran je za jesen 2007. godine.

Obilježavanje Dana Evrope

Organizaciji Evropskog pokreta u Crnoj Gori (EPuCG), Evropske agencije za rekonstrukciju (EAR) i opštine Podgorica, 9. maj – Dan Evrope je obilježen nizom manifestacija koje su uključivale: akciju "Pozdrav Evropi" namijenjenu najmlađima, zatim takmičenje u crtanju "Moj grad i ja u Evropi", kao i turnir dječijih škola fudbala u sportskom centru "Morača".

Posebnu atrakciju je predstavljala i revijalna fudbalska utakmica između predstavnika opštine Podgorica i ekipe koju je činio diplomatski kor i EPuCG, pri

čemu je "Podgorica" odnijela ubjedljivu pobjedu nad timom "Evropa" sa 11:5.

Pobjednicima svih takmičenja su dodijeljene vrijedne nagrade, a sami događaj na Trgu Republike je pored govora predstavnika organizatora, pratio i bogat kulturno-umjetnički program.

Aktivisti nekoliko mjeseci ranije osnovanog JEF-a Crne Gore su, takođe, bili aktivno uključeni u obilježavanje Dana Evrope u Podgorici.

Evropski pokret u Crnoj Gori je obilježio Dan Evrope i u Budvi, u saradnji sa opštinom Budva.

MASTER'S PROGRAMME IN ADVANCED EUROPEAN AND INTERNATIONAL STUDIES

Organized by Institute Européen des Hautes Etudes Internationales. It is targeted at students who have completed their undergraduate studies. Its objective is to give students an overarching, encompassing vision of the political, social, economic and cultural problems of today's modern world. With internationally renowned staff from both the Institute and cooperating institutions teaching on four different modules (International Relations, European Integration, Democracy and Society, Federalism), this programme offers a unique and enriching learning atmosphere. It is characterised by challenging discussions, high quality lectures, interactive classes, and role games. A study trip to European and International Organizations completes the programme. The Institute will also help students finding internships in these institutions. The Masters degree will be awarded after the defence of a dissertation of about 100 pages and an oral exam. Students successfully completing the programme will acquire 60 ECTS credits. A limited number of scholarships can be awarded. This programme is partly funded by the European Union. University graduates from all countries and all disciplines are welcome to apply. The deadline for applications is **June 30th, 2007**. Applications and especially requests for financial aid should reach the I.E.H.E.I. as early as possible. The Master has two branches: the trilingual branch and the anglophone branch.

U OVOM BROJU PREPORUČUJEMO:

The trilingual branch: Nice–Berlin–Rome
Conditions of admission: Passive knowledge of French, English, and German. Active knowledge in at least one of these languages.
Please contact Mme Dominique Moreno
Tel: +33 4 93 97 93 70
Email: scolarite.iehei@wanadoo.fr or iehei@wanadoo.fr
Site Internet: www.iehei.org/dheei/fr/presentation.htm
The anglophone branch: Istanbul–Nice–Berlin
Conditions of admission: Good knowledge of English.
Please contact Mlle Mélanie Ho Bao Loc
Tel: +33 4 93 97 93 86,
Email: dheei.istanbul@cife.org or Mlle Burcu Gorak
Tel: +90 212 3810149
E-mail: bgorak@bahcesehir.edu.tr
Site Internet: www.iehei.org/dheei/istanbul/presentation.htm

INTERNSHIP (STAGES) IN EUROPEAN COMMISSION

The European Commission offers two five-month periods of in-service training (stages) for young university graduates and public service employees. These training periods involve work experience in one of the Commission's departments (Directorates-General or DGs) and run from 1 March and 1 October each year. About 600 positions are offered twice a year, of which approximately 10% (there is no official quota, this is a rough estimate) go to non-EU nationals. Within the selection of non-EU nationals, nationals from countries in an European integration process are given priority over the rest of the world. Although non-EU applicants are not specifically mentioned on the website, the application procedure is exactly the same as for EU nationals (note: the application deadline is about 6 months prior to the training period). Received applications undergo an initial selection at the "Bureau de Stage" (Internships Office). This first selection is based on the merit of the application, however, short listed candidates also reflect a proportional balance between national populations of the Member States, as well as a quota of non-EU nationals. These pre-selected candidates, of which there are roughly three times as many as there are places, are placed in what is commonly referred to as the "Blue Book". Candidates are informed in writing if/when they reach this stage. Their applications are then sent to the relevant DGs, where the final selection is made. Theoretically the application process consists solely of submitting an application and waiting for

the result. However, in practice, due to strong competition, "lobbying" for the position you want is common. This only takes place after the initial selection of applicants has been completed, i.e. once the "Blue Book" has been compiled. Therefore, if you are informed that you have been put in the "Blue Book" and your application has been sent to the relevant DGs (i.e. the ones specified by you on the application form), it is (informally) recommended that you contact, sooner rather than later, the specific units you are interested in working for. The organigrammes (organisational charts) of each DG are available on the web. From this you can find the contact details of heads of unit, and you can contact them to ask whether that particular unit takes interns (not all of them do). If the answer is positive you should ask, who would be an appropriate person to send a copy of your CV and a motivation letter to. This helps, because as you will see, there is very little room on the application itself to state your experience and interests. Additionally, if you are in Brussels, it is worth trying to arrange an informal meeting with relevant officials, however this is generally not possible for most non-EU and EU candidates alike. All information and application forms are available at:

http://europa.eu.int/comm/stages/index_en.htm

Important note:

- Because the Commission regularly receives more than 7,000 applications for each in-service training period for the approximately 600 places available, it is important that the applications are filled out correctly and are complete. Any missing documents, such as a copy of university certificate(s), will immediately disqualify the applicant.
- You may write your application in any European Union language, although generally it is a better idea to write it in English or French.
- It is worth noting that application deadlines are at least 6 months in advance of the starting date.
- Most, but not all, candidates receive grants (currently 963 EUR per month).
- Interns with disabilities may receive a supplement to their grant
- There is an upper age limit of 30 years.
- Some Commission departments are in Luxembourg, not Brussels (these details are available on the web too)
- The internship will NOT lead on to any other form of work at the Commission, for a minimum period of a year after the internship has ended, they are very strict about this.

http://ec.europa.eu/stages/information/traineeship_en.htm

EIC Bilten je elektronski časopis koji izlazi u sklopu EIC programa, a uz podršku fondacije Friedrich Ebert.

Izdavač je Centar za građansko obrazovanje.

EIC bilten je zaveden u evidenciji medija Ministarstva kulture i medija pod rednim brojem 578.

Urednik: Nedeljko Rudović; Uređivački kolegijum: Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, mr Dragan Stojović, mr Vladimir Vučinić

Tehnički urednik: Blažo Crvenica; Lektura: Milena Milunović; Lektura engleske verzije: Maja Mugoša; Prevod: Vera Šćepanović

Njegoševa 36 / I Tel / fax: 081 / 665 - 112, 665 - 327 E- mail: eicbilten@cg.yu

EIC Bilten možete preuzeti na www.cgo.cg.yu